ያለደራሲው ፡ ፈቃድ ፡ ይህን ፡ መጽሐፍ ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ ሊያሳትም ፡ አይችልም ።
All Rights Reserved

የመዠመሪያው ፡ እትም ፡ ፲፱፻፴፮ ፡ ዓ ፡ ም ።
ተሻሽሎ ፡ የታተመ ፡ (፪ኛ ፡ እትም) ።

ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡
ጥንታዊውንና ፡ አዲሱን ፡ ጠላት ፡ አባረው ፡ በድል ፡ አድራጊነት
ግርማ ፡ ከዋናው ፡ መናገሻ ፡ ከተማቸው ፡ ለገቡበት ፡ የተሰጠ ፡
መታሰቢያ ።

በብርሃንና ፡ ሰላም ፡ ቀ ፡ ኃ ፡ ሥላሴ ፡ ማተሚያ ፡ ቤት ፡ ታተመ ።

ማውጫ ።

የዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

፩ የልጅ ፡ ካሳ ፡ ልደትና ፡ እድገት ፤ —ከወይዘሮ ፡ ተዋበች ፡ እንደ ፡ ተጋቡ ፡ ደጃች ፡ ወንድ ፡ ይራድንና ፡ እቴጌ ፡ መነንን ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ እንደ ፡ ማረኳቸው ፡ .... ፩
፪ ጠላትን ፡ በመናቅ ፡ የሚመጣ ፡ የመሸነፍ ፡ ፍዳ ፤........................ ፬
፫ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ደጃች ፡ ጐሹን ፡ ጕር ፡ አምባ ፡ ላይ ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ አይሻል ፡ ላይ ፡ ድል ፡ እንዳደረጓቸውና ፡ ብሩ ፡ ጐሹን ፡ በጦር ነት ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ገደሉት ፤.. ፮
፬ ስለ ፡ አባ ፡ ሰላማ ፤ — ደጃች ፡ ካሳ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሃይማኖት ፡ አንድ ፡ ለማድረግ ፡ እንዳሰቡ ፤ — ደጃች ፡ ውቤን ፡ ድል ፡ አድር ገው ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ ዘውድ ፡ እንደ ፡ ደፉ ፤.................. ፱
፭ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ከወሎና ፡ ከሸዋ ፡ ጋራ ፡ እንደ ፡ ተዋጉ ፤...... ፲፫
፮ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ የቤተ ፡ መንግሥትንና ፡ የቤተ ፡ ክህነትን ፡ ሕግ ፡ እንዳቆሙ ፡ — በሸዋ ፡ አቶ ፡ ሰይፉ ፡ እንደሸፈቱባቸው ፡ የእቴጌ ፡ ተዋበች ፡ ዕረፍት ፤.. ፲፮
፯ የልጅ ፡ ጋረድ ፤ የብሩ ፡ ጎይሉና ፡ የደጃች ፡ ተድላ ፡ ጓሉ ፡ ዕረፍት ፤ ያቡነ ፡ ቄርሎስ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መምጣት ፤..................... ፳፩
፰ የካፒቴን ፡ ፕሎውዴን ፡ ሞት ፤ — የካፒቴን ፡ ካሜሮን ፡ መምጣት ፤ ደጃዝማች ፡ ንጉሤና ፡ የፈረንሳዊ ፡ መንግሥት ፤ — ዐፄ ፡ ቴዎድ ሮስ ፡ ወይዘሮ ፡ ጥሩ ፡ ወርቅን ፡ እንዳገቡ ፤.......................... ፳፫
፱ የዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ግዛት ፡ የማስፋፋት ፡ አሳባ ቸው ፤ — ወደ ፡ ንግሥት ፡ ቢክቶርያ ፡ የላኩት ፡ ደብዳቤ ፤......... ፳፮
፲ የዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ብስጭት ፤— የካፒቴን ፡ ካሜሮን ፡ እስራትና ፡ ራሳም ፡ ተልኮ ፡ እንደ ፡ መጣ ፤................................ ፳፱
፲፩ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ብዙ ፡ ደም ፡ በግፍ ፡ እንዳፈሰሱ.፤............. ፴፪
፲፪ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ወደ ፡ መቅደላ ፡ እንደ ፡ ተጓዙ ፤— እቴጌ ፡ ጥሩ ፡ ወርቅ ፡ አባታቸውን ፡ እንደ ፡ ተረዱ ፤............................ ፴፬
፲፫ የእንግሊዝ ፡ የጦር ፡ ሰራዊት ፡ መምጣት ፤........................ ፴፭

፲፬ የእሮጌ ፡ ጦርነት ፤— የዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ዕረፍት ፡ ---------------- ፴፯
፲፭ የእንግሊዝ ፡ የጦር ፡ ሰራዊት ፡ መመለስ ፤........................ ፵

የዐፄ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

፲፮ ስለ ፡ ጣሰው ፡ ጐበዜ ፡ ሞት ፤— ዋግ ፡ ሹም ፡ ጐበዜ ፡ እንደ ፡ ነገሡ
ስለ ፡ ራስ ፡ አዳልና ፡ ስለ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ማርያም ፤.................. ፵፫
፲፯ ባዬ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስና ፡ በደጃች ፡ ካሣ ፡ ጦርነት ፡ ዋዜማ ፡
ሁለቱ ፡ ለፈረንሳዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ለናፖሌዎን ፡ ፫ኛ ፡ የጻፉ
ዋቸው ፡ ደብዳቤዎች ፤.. ፵፭
፲፰ ያፄ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስና ፡ የደጃዝማች ፡ ካሳ ፡ ጦርነት ፡ .... ፵፰

የዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

፲፱ ደጃች ፡ በዝብዝ ፡ ካሳ ፡ ዮሐንስ ፡ ተብለው ፡ እንደ ፡ ነገሡ ፤— ስለ ፡
ራስ ፡ አዳልና ፡ ስለ ፡ ራስ ፡ ደስታ ፤.................................. ፶፪
፳ የግብጽ ፡ መንግሥት ፡ አገር ፡ ለመያዝ ፡ እንዳሰበ ፤— የወርኤር ፡
ሙንዚንጀር ፡ ሞት ፤— መዠመሪያ ፡ ዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ ከግብጾች ፡
ጋር ፡ እንደተዋጉ ፤.. ፶፬
፳፩ ዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ በግብጾች ፡ ላይ ፡ ፪ኛ ፡ ያገኙት ፡ ድል ፤......... ፶፮
፳፪ የንጉሥ ፡ ምኒልክና ፡ የንጉሥ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖት ፡ ጦርነት ፤—
ንጉሥ ፡ ምኒልክና ፡ ዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ ቦሩ ፡ ሜዳ ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ተገ
ናኙ ፤— የራስ ፡ አርኣያና ፡ የወይዘሮ ፡ ዘውዲቱ ፡ ጋብቻ ፤..... ፶፱
፳፫ ንጉሥ ፡ ምኒልክ ፡ ግዛታቸውን ፡ እንዳሰፉ ፤.................... ፷፩
፳፬ የአውሮፓ ፡ መንግሥታትና ፡ ኢትዮጵያ ፡ የዐሰብ ፡ በር ፤....... ፷፪
፳፭ የዐፄ ፡ ዮሐንስና ፡ የኢጣልያኖች ፡ ግንኙነት ፤— የኢጣልያ ፡
ጦር ፡ ምጥዋ ፡ እንደገባ ፤— የሰሐጢና ፡ የዶጋዓሊ ፡ ጦርነት ፤—
የሐረርጌ ፡ መያዝ ፤.. ፷፭
፳፮ ስለ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ሚካኤልና ፡ ስለ ፡ ደጃች ፡ ደበበ ፡ አርኣያ ፤.. ፸፪
፳፯ ዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሃይማኖት ፡ አንድ ፡ ለማድረግ ፡
እንዳሰቡና ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሚሲዮናውያንን ፡ እንዳስወጡ ፤.. ፸፭

፳፰ የግብጾች ፡ ውድቀት ፤— የደርቡሽ ፡ ወረራ ፤— የሔዊት ፡
ውል ፤— የንጉሥ ፡ ተክለ ፡ ሃይማኖትና ፡ የደርቡሾች ፡ ጦርነት ፤.. ፸፮
፳፱ የመተማ ፡ ጦርነትና ፡ የዐፄ ፡ ዮሐንስ ፡ ዕረፍት ፤............. ፹፩

የዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

፴ ስለ ፡ አቶ ፡ በዛብኽ ፤— ስለ ፡ ንጉሥ ፡ ምኒልክና ፡ ከኢጣሊያኖች ፡
ጋራ ፡ ስላላቸው ፡ ግንኙነት ፤.................................... ፹፮
፴፩ ንጉሥ ፡ ምኒልክ ፡ ወደ ፡ ወሎ ፡ ተጕዘው ፡ ሹም ፡ ሽር ፡ እንዳደረጉ
ቦሩ ፡ ሜዳ ፡ ውጫሌ ፡ ላይ ፡ ከኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ ጋር ፡ እንደ
ተዋዋሉ ፤— ከቦሩ ፡ ሜዳ ፡ ተመልሰው ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡
ዘውድ ፡ እንደ ፡ ደፉ ፤.. ፺፫
፴፪ የኰዓቲት ፤— የአምባ ፡ አላጌ ፤— የመቀሌ ፡ ጦርነት ፤ .... ፺፯
፴፫ የአድዋ ፡ ጦርነት ፤.. ፻፮
፴፬ ዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ መረብን ፡ አልፈው ፡ አሥመራን ፡ ያልያዙበት ፡
ምክንያት ፤— የሮማው ፡ ጳጳስ ፡ ስለ ፡ ኢጣሊያ ፡ ምርኮኞች ፡ የጻ
ፉት ፡ ደብዳቤ ፤— ስለ ፡ ዕርቅና ፡ ስለ ፡ ወሰን ፡ ክለላ ፡ የተደረገ ፡
ውል ። ስለ ፡ ምርኮኞቹ ፡ መለቀቅ ፤......................... ፻፲፯
፴፭ የዓድዋ ፡ ድልና ፡ የኢትዮጵያ ፡ ነጻነት ፤...................... ፻፳፪
፴፮ ሱማልያና ፡ ሱማሌዎች ፤.. ፻፳፬
፴፯ የዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ ኀይል ፡ መሰብሰብና ፡ ግዛት ፡ ማስፋት ፤...... ፻፳፯
፴፰ ስለ ፡ ወይዘሮ ፡ ባፈና ፤— ስለ ፡ እቴጌ ፡ ጣይቱ ፤— ስለ ፡ ራስ ፡
ዳርጌ ፡ ስለ ፡ ራስ ፡ መንገሻ ፤— ስለ ፡ ራስ ፡ መኰንን ፤— ስለ ፡
ራስ ፡ በዛብኽ ፤ ስለ ፡ ራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፤ ስለ ፡ ራስ ፡ ወሌ ፡...... ፻፴
፴፱ የጅቡቲ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ ሐዲድ ፡— ልዩ ፡ ልዩ ፡ የሥልጣኔ ፡
ምልክት ፤.. ፻፵፩
፵ የሦስቱ ፡ መንግሥታት ፡ ስምምነት ፤.......................... ፻፵፫
፵፩ የዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ መታመም ፡— የእቴጌ ፡ ጣይቱ ፡ ሥልጣን ፡
የደጃች ፡ አብርሃ ፡ አርኣያ ፡ መሸፈት ፤........................... ፻፵፭
፵፪ የአቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ አልጋ ፡ ወራሽነት ፡— የራስ ፡ ተሰማ ፡ ዕረፍት ፡—
በመኳንንቱ ፡ መካከል ፡ የተነሣው ፡ ክርክር — የራስ ፡ አባተ ፡
መያዝ ፡— የአቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ወደ ፡ ጊሚራ ፡ መሄድና ፡ መመለስ ፡—

የፊታውራሪ ፡ ገብረ ፡ ማርያም ፡ ግጭት ፡— የዐፄ ፡ ምኒልክ ፡ ዕረፍት ፡ የራስ ፡ ሚካኤል ፡ ንጉሥ ፡ መባል ፡— የራስ ፡ ስብሐትና ፡ የደጃች ፡ ገብረ ፡ ሥላሴ ፡ መዋጋት ፡........................ ፻፴፫

የልጅ ፡ ኢያሱ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡፡

፴፪ የልጅ ፡ ኢያሱ ፡ መንግሥትና ፡ አካሄዳቸው ፡— የጀርመን ፡ ፖለቲክ ፡ .... ፻፵፫

የንግሥተ ፡ ነገሥታት ፡ ዘውዲቱ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡፡

፴፫ የወይዘሮ ፡ ዘውዲቱ ፡ ንግሥተ ፡ ነገሥታት ፡ መሆን ፡ ደጃዝማች ተፈሪ ፡ መኰንን ፡ ራስ ፡ ተብለው ፡ ልዑል ፡ የኢትዮጵያ ፡ መንግሥት ፡ አልጋ ፡ ወራሽ ፡ ስለ ፡ መሆናቸው ፡..................... ፻፶

፴፬ የልዑል ፡ አልጋ ፡ ወራሽ ፡ ራስ ፡ ተፈሪ ፡ መኰንን ፡ አጭር ፡ ታሪክ ፡.. ፻፶፪

፴፭ የቶራ ፡ መስክና ፡ የሰገሌ ፡ ጦርነት ፡— የንጉሥ ፡ ሚካኤል ፡ መማረክ ፡— የንግሥት ፡ ዘውዲቱ ፡ የዘውድ ፡ በዓል ፡ አከባበር ፡ የራስ ፡ ወልደ ፡ ጊዮርጊስ ፡ ንጉሥ ፡ መባል ፡......................... ፻፶፬

፴፮ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ በወሎ ፡ ላይ ፡ ጦር ፡ ሰብስበው ፡ ስለ ፡ መዋጋታቸውና ፡ ድል ፡ ሆነው ፡ ስለ ፡ መሸሻቸው ፡ በኋላም ፡ ግብጽያ ፡ ላይ ፡ ስለ ፡ መያዛቸው ፡.. ፻፶፮

፴፯ የኢትዮጵያ ፡ በዓለም ፡ ማኅበር ፡ ውስጥ ፡ መግባት ፡........... ፻፶፯

፴፰ የልዑል ፡ አልጋ ፡ ወራሽ ፡ የኤውሮፓን ፡ መንግሥታት ፡ ከተሞች መጐብኘት ፡.. ፻፶፱

፴፱ ስለ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ዘውድ ፡ መመለስ ፡................... ፻፷፬

፵ ልዑል ፡ አልጋ ፡ ወራሽ ፡ ሀገራቸውን ፡ ወደ ፡ ሥልጣኔ ፡ ስለ ፡ መምራታቸውና ፡ ስለ ፡ ገጠማቸው ፡ ዕንቅፋት ፡— የንጉሥነት ፡ ዘውድ ፡ ስለ ፡ መድፋታቸው ፡.. ፻፷፮

፵፩ የራስ ፡ ጉግሳ ፡ ወሌ ፡ መሸፈትና ፡ በጦርነት ፡ መሞት ፡....... ፻፸፬

የቀዳማዊ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ፡፡

፵፪ የንግሥት ፡ ዘውዲቱ ፡ ዕረፍት ፡— የግርማዊ ፡ ንጉሥ ፡ ተፈሪ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ ዘውድ ፡ መድፋት ፡.................... ፻፸፰

፵፫ ስለ ፡ ምክር ፡ ቤት ፡ መቆም ፡— በምክር ፡ ቤቱ ፡ ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ የተናገሩት ፡ ዲስኩር ፡...................... ፻፹፬

፵፬ አቤቶ ፡ ኢያሱ ፡ ከፍቼ ፡ አምልጠው ፡ እንደ ፡ ተያዙ ፡— የራስ ፡ ኀይሉ ፡ መታሰር ፡.. ፻፹፱

፵፭ የኢትዮጵያና ፡ ፫ቱ ፡ የኤውሮፓ ፡ ኀያላን ፡ መንግሥታት ፡ .... ፪፻፪

፵፮ የኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ አጭር ፡ ታሪክና ፡ ከኢትዮጵያ ፡ ጋር ፡ ያለው ፡ ጠላትነት ፡.. ፪፻፭

፵፯ የጐንደር ፡ ቆንስል ፡— በዘበኞች ፡ መካከል ፡ የተነሣው ፡ ጠብ ፡ ፪፻፰

፵፰ የወልወል ፡ ግጭት ፡— ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ወደ ፡ ዠኔቭ ፡ ያስተላለፉት ፡ ቃል ፡.. ፪፻፲፫

፵፱ ግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቀዳማዊ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ የተናገሩት ዲስኩር ፡— የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ ያቀረበው ፡ የዕርቅ ፡ አሳብ ፡ ፪፻፲፯

፶ የኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ እንደራሴ ፡ ቤኒቶ ፡ ሙሶሊኒ ፡ ጦርነቱን ፡ እንዳስታወቀ ፡ ጳጳሱም ፡ ካሳቡ ፡ ጋር ፡ እንደተባበሩለትና ፡ በውጭ አገር ፡ ጋዜጣ ፡ ጸሐፊዎች ፡ እንደ ፡ ተወቀሡ ፡................ ፪፻፳፫

፶፩ የመዠመሪያው ፡ ጦርነት ፡ የዐድዋ ፡ መያዝ ፡— ግርማዊ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ ስለ ፡ መከላከል ፡ የተናገሩት ፡ ዲስኩር ፡. ፪፻፳፰

፶፪ የጦር ፡ ወታደር ፡ ባዲስ ፡ አበባ ፡ እንደ ፡ ተሰበሰበ ፡ ግርማዊነታቸው ፡ ለመኳንንቱና ፡ ለጦር ፡ ሠራዊቱ ፡ የሰጡት ፡ ምክር ፡... ፪፻፴፭

፶፫ የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ መላክተኛ ፡ ሙሴ ፡ ሳሙኤል ፡ ሆዋር ፡ የፈረንሣዊ ፡ መንግሥት ፡ መላክተኛ ፡ ሙሴ ፡ ላባል ፡ ያቀረቡት ፡ የዕርቅ ፡ ሐሳብ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ጉዳይ ፡ የሚነኩት ፡ የ፲፪ቱና ፡ ያ፲፫ቱ ፡ ያ፲፭ቱ ፡ ያ፲፮ቱ ፡ አንቀጾች ፡ ንግግር ፡— ማኅበሩ ፡ ኢጣሊያን ፡ ባጥቂነት ፡ ፈርዶ ፡ ያደረገባት ፡ ጭቈና ፡............. ፪፻፴፬

፶፬ የደጃዝማች ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ ክዳት ፡........................ ፪፻፴፱

፶፭ የውጋዴን ፡ ግንባር ፡— የቆራሔ ፡ ጦርነት ፡ የደጃዝማች ፡ አፈ ፡ ወርቅ ፡ ሞት ፡.. ፪፻፵፬

፳፯	ስለ ፡ መቀሌ ፡ መያዝ ፡ ስለ ፡ ጄኔራል ፡ ደቦኖ ፡ መለወጥ ፡......	፪፻፲፰
፳፰	የማሬሻል ፡ ባዶሊዮ ፡ መምጣትና ፡ የደምበጉና ፡ ጦርነት ፡.....	፪፻፳
፳፱	የመዠመሪያው ፡ የተንቤን ፡ ጦርነትና ፡ የአምባ ፡ አራዳም ፡ ጦርነት ፡..	፪፻፳፪
፴	፪ኛው ፡ የተንቤን ፡ ጦርነትና ፡ የሺሬ ፡ ጦርነት ፡.................	፪፻፳፮
፴፩	ክቡር ፡ ራስ ፡ ደስታና ፡ ክቡር ፡ ደጃዝማች ፡ በየነ ፡ መርድ ፡ ከጠላት ፡ ጋር ፡ ያደረጉት ፡ ጦርነት ፡................................	፪፻፳፱
፴፪	የውጋዴን ፡ ጦርነት ፡..	፪፻፴፭
፴፫	የማይጨው ፡ ጦርነት ፡..	፪፻፴፯
፴፬	የኢትዮጵያ ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ መፈታት ፡....................	፪፻፵፮
፴፭	የግርማዊ ፡ ጃንሆይ ፡ ወደ ፡ አውሮፓ ፡ መሄድ ፡ በዠኔቭ ፡ ጉባኤ ፡ (ግንቦት ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፳፱ ፡ ዓ ፡ ም) ፡ የተናገሩት ፡ ዲስኩር ፡..	፪፻፵፱
፴፮	የኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ ያ፳ ፡ ዓመት ፡ አገዛዝ ፡— የግራዚያኒ ፡ አደጋ ፡— ደናኔና ፡ ጀናሌ ፡......................................	፪፻፶፰
፴፯	የኢትዮጵያ ፡ አርበኞች ፡— የኢጣሊያ ፡ መንግሥት ፡ የኀይል ፡ ፖለቲኩን ፡ ለመለወጥ ፡ እንደ ፡ ተገደደ ፡	፫፻፮
፴፰	የአክሲስ ፡ መንግሥቶች ፡— የኢጣሊያ ፡ ወደ ፡ ጦርነት ፡ መግባት ፡..	፫፻፲፯
፴፱	የኢትዮጵያ ፡ ሰንደቅ ፡ ዓላማ ፡ መመለስና ፡ የግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ደብረ ፡ ማርቆስ ፡ መግባት ፡	፫፻፳፱
፵	የግርማዊ ፡ ንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ አዲስ ፡ አበባ ፡ መግባት ፡..	፫፻፴፪

መቅድም

ታሪክ ፡ በመላው ፡ ዓለምና ፡ ባ፩ ፡ መንግሥት ፡ እንደዚሁም ፡ ባ፩ ፡ ሰው ፡ ሕይወት ፡ ውስጥ ፡ የሆነውን ፡ ጠቅላላ ፡ ነገር ፡ እንደ ፡ ሰንሰለት ፡ አያይዞ ፡ መጪውን ፡ እስካላየንበት ፡ ጊዜ ፡ ድረስ ፡ ያለውን ፡ እንድናውቅ ፡ ከማድረጉ ፡ በላይ ፡ ታሪክ ፡ ማንበቡ ፡ ብቻ ፡ አእምሯችንንና ፡ አስተያየታችንን ፡ ያሰፋልናል ።

አንድ ፡ ሰው ፡ ባልነበረበት ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ነበረ ፡ ያኽል ፡ ሆኖ ፡ ከኋላው ፡ ከረዥም ፡ ጊዜ ፡ ጀምሮ ፡ እስከ ፡ ዘመኑ ፡ ድረስ ፡ በተደረገው ፡ ጊዜ ፡ ላይ ፡ በንባብ ፡ ሲመላለስ ፡ አእምሮው ፡ ይበስልና ፡ ለያንዳንዱ ፡ ላነበበው ፡ ወገን ፡ ባለቤት ፡ ይሆናል ። በታሪክ ፡ ካነበበው ፡ ውስጥ ፡ አሳቡ ፡ የተነካበትን ፡ ላልሰሙ ፡ በተረከ ፡ ጊዜ ፡ ባዳማጮቹ ፡ ዘንድ ፡ ግምት ፡ ያገኛል ።

ገዥም ፡ ተገዥም ፡ ወጊም ፡ ተከላካይም ፡ ማናቸውም ፡ ባለተግባር ፡ በየግንባሩ ፡ ከታሪክ ፡ ይጠቀማል ። ምንም ፡ እንኳ ፡ ተጠቅልሎ ፡ ባይጻፍ ፡ ይህ ፡ ዓለም ፡ በዕድሜው ፡ ያላየው ፡ ነገር ፡ አይገኝምና ፡ ከተጻፈው ፡ ላይ ፡ ሁሉም ፡ የየራሱን ፡ ጕዳይና ፡ ስሜት ፡ በሚነካው ፡ ገጽ ፡ ላይ ፡ ደርሶ ፡ ባነበበ ፡ ጊዜ ፡ ሰውነቱ ፡ በደስታ ፡ ይረካል ።

የታላላቅ ፡ ጦርነቶች ፡ የታናናሽ ፡ ግጭቶች ፡ መነሻቸውና ፡ ፍጻሜያቸው ፡ ያንዱ ፡ ሰው ፡ አነሣሡና ፡ አወዳደቁ ፡ በመካከሉ ፡ ከተደረገው ፡ ትግል ፡ ጋራ ፡ ከታሪክ ፡ ይገኛል ። ስለዚህ ፡ ያለፈን ፡ ታሪክ ፡ አጥርቶ ፡ ማወቅ ፡ በመጪው ፡ ጊዜ ፡ ለመጠንቀቅና ፡ ለማመዛዘን ፡ ይጠቅማል ። ብልህ ፡ ሰው ፡ ብዙውን ፡ ነገር ፡ በዕድሜው ፡ ከሚገጥመው ፡ ላይ ፡ ይማራል ። ከዚህም ፡ አልፎ ፡ ከታሪክ ላይ ፡ ያለፈውን ፡ ከተገነዘበ ፡ ምንም ፡ ቢሆን ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚገጥመው ፡ ማናቸውም ፡ ነገር ፡ እንግዳና ፡ አሳሳች ፡ ሊሆንበት ፡ አይችልም ።

የጦርነትን ፡ ታሪክ ፡ የሚያነብ ፡ ሰው ፡ በጦርነት ፡ ላይ ፡ እንዳረጀ ፡ የጦር ፡ ሰው ፡ የጦርነትን ፡ ባህል ፡ ባሳቡ ፡ ያውቃል ። ባሳቡ ፡ ያወቀውንም ፡ በሠራበት ፡ ጊዜ ፡ እጦርነት ፡ ላይ ፡ ባልዋለ ፡ ወይም ፡ የጦርነትን ፡ ዜና ፡ ባላነበበ ፡ ላይ ፡ ሊጫወት ፡ ይችላል ።

ከዚህ ፡ በቀር ፡ ካለፉት ፡ ታሪካዊ ፡ ሥራ ፡ ከሠሩት ፡ ታላላቅ ፡ ሰዎች ፡ ጋራ ፡ በታሪክ ፡ አማካይነት ፡ እየተዋወቅን ፡ ከነዚሁ ፡ ውስጥ ፡ ዛሬ ፡ አብረውን ፡ እንዳሉ ፡ ያኽል ፡ የምንወዳቸውም ፡ የምንጠላቸውም ፡ አሉ ። የምንወዳ

ቸውንም ፡ ታላላቅ ፡ ሰዎች ፡ ዝናቸውን ፡ በታሪክ ፡ ባነበብን ፡ ጊዜ ፡ መንፈሳችን ፡ ይቀሰቀሳል ፤ እንደ ፡ እነርሱም ፡ እንሆን ፡ ይሆናል ፡ ብለን ፡ ተስፋ ፡ ስናደርግ ፡ ዛሬ ፡ ባለንበት ፡ ዝቅተኛ ፡ ሥፍራ ፡ አናፍርም ።

ደግሞ ፡ የባዕድን ፡ ታሪክ ፡ ከመመርመርና ፡ ከመጻፍ ፡ የራስንና ፡ የወገንን ፡ ታሪክ ፡ ማወቅና ፡ መጻፍ ፡ የተገባና ፡ የቀረበ ፡ ነው ። እኛም ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ልናውቅ ፡ ከምንፈልጋቸው ፡ ታሪኮች ፡ ውስጥ ፡ ቅድሚያ ፡ መስጠት ፡ የሚገባን ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ ነው ።

ቢሆንም ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ ከመሠረቱ ፡ ዠምሮ ፡ ለመመርመርና ፡ ለማወቅ ፡ ለመጻፍም ፡ የሚያስብ ፡ ሰው ፡ ከዚህ ፡ ቀጥለው ፡ የተዘረዘሩትን ፡ በግድ ፡ ሊፈጽም ፡ ይገባዋል ።

ሀ) ስለ ፡ ኢትዮጵያ ፡ ታሪክ ፡ ከኢትዮጵያና ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ ደራሲዎች ፡ የተጻፉትን ፡ መጻሕፍት ፡ በሙሉ ፡ በቤቱ ፡ ማኖርና ፡ ቋንቋቸውንም ፡ ማወቅ ።

ለ) በግእዝና ፡ በውጭ ፡ አገር ፡ ቋንቋ ፡ የተጻፉትን ፡ እያስተያዩ ፡ ልዩነታቸውንና ፡ የሚፋለሱበትን ፡ ማወቅ ።

ሐ) ያነበበውን ፡ ሁሉ ፡ በዝርዝር ፡ ወይም ፡ አርእስት ፡ አርእስቱን ፡ ባሳብ ፡ መያዝ ።

መ) ታሪክ የተደረገበትን ፡ ሥፍራ ፡ እየዞሩ ፡ ባይን ፡ ማየት ።

ሠ) ለጽሕፈት ፡ አእምሮን ፡ የተደራጀ ፡ አድርጎ ፡ መገኘት ።

ከዚህ ፡ በላይ ፡ በተዘረዘሩት ፡ መሠረት ፡ ፩ ፡ ሰው ፡ ጽሑፍን ፡ ብቻ ፡ ተከትሎ ፡ ታሪክ ፡ ያዘጋጀ ፡ እንደ ፡ ሆነ ፡ ነገሩ ፡ ከራሱ ፡ እንደ ፡ መጣ ፡ (የራሱ ፡ አርት) ፡ ያኽል ፡ ይቈጠራል ። የጨለመውን ፡ ወደ ፡ ብርሃን ፡ ለማምጣት ፡ የሚጣሉትን ፡ ለማስታረቅ ፡ በማይስማሙትም ፡ ታሪኮች ፡ ላይ ፡ ለመፍረድ ፡ ይችላል ። አጻጻፉም ፡ የራሱን ፡ ጠባይ ፡ ስለሚይዝ ፡ ለጠያቂውም ፡ ማስረጃ ፡ መስጠት ፡ አያቅተውም ።

በዚህም ፡ ላይ ፡ ጸሓፊው ፡ የከበረ ፡ ሀብታም ፡ ሰው ፡ ቢሆን ፡ ታሪኩን ፡ ለመሰብሰብ ፡ ድካሙ ፡ ይቀልለታል ። ይኸውም ፡ ለታሪኩ ፡ አስፈላጊ ፡ የሆኑትን ፡ መጻሕፍትና ፡ መሣሪያ ፡ እንደ ፡ ልብ ፡ በማግኘት ፡ ዐዋቂዎችን ፡ እቤቱ ፡ ድረስ ፡ እየጠራ ፡ በመጠየቅ ፡ ጽፎም ፡ ከጨረሰ ፡ በኋላ ፡ ለታሪኩ ፡ የሚስማማ ፡ ነገር ፡ ትዝ ፡ ባለው ፡ ቍጥር ፡ እንደ ፡ ገና ፡ እየደጋገመ ፡ በማስገልበጥ ፡ ይልቁንም ፡ በማሳተም ፡ ጊዜ ፡ ባለው ፡ ሁናቴ ፡ ችግር ፡ አያገኘውም ። በዚህም ፡ ወገን ፡ እንደ ፡ ልቡ ፡ ሲሆን ፡ የጽሕፈት ፡ አሳቡ ፡ አይቀጭጭም ።

እኔም ፡ መንግሥታችን ፡ እንደ ፡ ተመለሰ ፡ ታሪክ ፡ ለመጻፍ ፡ ይረዳኛል ፡ ብዬ ፡ ሳላስብ ፡ ለማንበብና ፡ ለማወቅ ፡ ብቻ ፡ እንዲጠቅመኝ ፡ ስል ፡ በወር ፡ ከማገኘው ፡ ቀለቢ ፡ ላይ ፡ እያነሣሁ ፡ በተለይ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክና ፡ ጕዳይ ፡ የሚነኩ ፡ አያሌ ፡ መጻሕፍት ፡ እየገዛሁ ፡ ለራሴ ፡ በቤቴ ፡ ውስጥ ፡ ትንሽ ፡ ቢብልዮቴክ ፡ አቆምሁ ። ከነዚህም ፡ መጻሕፍት ፡ ውስጥ ፡ ይበልጦቹን ፡ በየተራ ፡ አንብቤ ፡ ጨረስሁ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ያንባቢነት ፡ አሳቤ ፡ ወደ ፡ ጸሓፊነት ፡ ተለወጠና ፡ ለድርሰቱ ፡ የሚረዱኝን ፡ አርእስቶች ፡ ባንድ ፡ ደብተር ፡ ላይ ፡ አስቀድሜ ፡ አዘጋጀሁ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የኢትዮጵያን ፡ ታሪክ ፡ ለመጻፍ ፡ አስፈላጊዎች ፡ አድርጌ ፡ ከ(ሀ) ፡ እስከ ፡ (ሠ) ፡ የዘረዘርኋቸውን ፡ በሙሉ ፡ ስላልፈጸምሁ ፡ ካነበብሁት ፡ ጊዜ ፡ ያለውን ፡ መጻፍ ፡ ትቼ ፡ ከለዘበልኝና ፡ አሳቤ ፡ ከደረሰበት ፡ ጊዜ ፡ ያለውን ፡ በመጻፍ ፡ ተወሰንሁ ።

ይኸውም ፡ «ከዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ እስከ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኀይለ ፡ ሥላሴ ፡ ዘመነ መንግሥት ፡ ድረስ ፡ ከሺ፰፻፵፯ ፡ እስከ ፡ ሺ፱፻፷፮ ፡ ዓ ፡ ም» ያለውን ፡ ነው ። እኔም ፡ ይህን ፡ ለመጻፍ ፡ የደፈርሁት ፡ በራሴ ፡ ችሎታና ፡ ዐቅም ፡ ሳይሆን ፡

ሀ) በሀገራችን ፡ በኢትዮጵያ ፡ የታሪክ ፡ ጽሑፍ ፡ ያነሰ ፡ በመሆኑ ፡

ለ) ለኢትዮጵያ ፡ ባዕድ ፡ የሆኑት ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ በየራሳቸው ፡ ቋንቋ ፡ እንዳሳባቸው ፡ የጻፉት ፡ የኢትዮጵያ ፡ ታሪክና ፡ ጕዳይ ፡ በብዙ ፡ የሚቈጠር ፡ ስለ ፡ ሆነና ፡ ርሱንም ፡ አብዛኛው ፡ የሀገራችን ፡ ሕዝብ ፡ ሊያነበው ፡ ባለመቻሉ ፡ ነው ።

ጽሕፈቱንም ፡ ከመዠመሬ ፡ በፊት ፡ በማውቃቸው ፡ ቋንቋዎች ፡ በፈረንሳዊና ፡ በኢጣሊያ ፡ ቋንቋ ፡ ባማርኛ ፡ የተጻፉትን ፡ መጻሕፍት ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ ጋዜጣዎችም ፡ በመመልከት ፡ በማመሳከር ፡ ከሽማግሌዎች ፡ በመጠየቅ ፡ ቈየሁ ።

ለታሪኩም ፡ ተስማሚ ፡ የሚሆኑትን ፡ የጥንት ፡ ፎቶግራፎች ፡ በመሰብሰብና ፡ በየጊዜው ፡ ከነበሩት ፡ ሰዎች ፡ የተገጠመውን ፡ ግጥም ፡ በማጠራቀም ፡ ቈየሁ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ጽሕፈቱን ፡ ዠምሬ ፡ ከደንበኛው ፡ ሥራዬ ፡ ውጭ ፡ ባለው ፡ ጊዜ ፡ እየሠራሁ ፡ ባንድ ፡ ዓመት ፡ ጨረስሁና ፡ ሊታተም ፡ ወደ ፡ ማተሚያ ፡ ቤት ፡ ተላለፈ ።

ሊታተም ፡ ከመተላለፉ ፡ በፊት ፡ ይህን ፡ መጽሐፍ ፡ ተመልክተው ፡ አንዳንድ ፡ ምክር ፡ ለሰጡኝ ፡ ለፕሮፌሰር ፡ ተአምራት ፡ ዐማኑኤል ፡ ለብላታ ፡ መርስዔ ፡ ኀዘን ፡ ወልደ ፡ ቂርቆስ ፡ ላቶ ፡ አርአያ ፡ ሥላሴ ፡ ወረታ ፡ የሚጠቅም ፡

መጽሐፍ ፡ ላዋሱኝና ፡ አንዳንድ ፡ ግጥም ፡ ለነገሩኝ ፡ ለቄስ ፡ ባድማ ፡ ያለው ፡ ላቶ ፡ ሠረቀ ፡ ብርሃን ፡ ገብረ ፡ እግዚእና ፡ ለአባ ፡ ጅሮም ፡ ገብረ ፡ ሙሴ ፡ ጥልቅ ምስጋናዬን ፡ አቀርባለሁ ።

መጽሐፉን ፡ በማደራጅበት ፡ ጊዜ ፡ የጽሕፈት ፡ ልማድ ፡ ካላቸው ፡ ሰዎች፡ ስላንድ ፡ ነገር ፡ የተጻፈ ፡ የ፫ ፡ ያ፬ ፡ ሰው ፡ ድርሰት ፡ እየመረመርሁ ፡ ሳመሳክር፡ ከቀኑና ፡ ካመተ ፡ ምሕረቱ ፡ ልዩነት ፡ በቀር ፡ አንዳንድ ፡ በፍጹም ፡ የተሳሳተ ፡ ነገር ፡ ስላጋጠመኝ ፡ እንደዚሁ ፡ ከኔም ፡ ድርሰት ፡ አንዳንድ ፡ ስሕተት ፡ ወይም ላንባቢው ፡ አሳብ ፡ ደስ ፡ የማይለው ፡ ይገኝ ፡ ይሆናል ። ይህም ፡ ሲሆን ፡ ገሚሱ በዝንጋታ ፡ የቀረውም ፡ ባስተያየት ፡ ልዩነት ፡ ይሆናል ። በማናቸውም ፡ ረገድ ፡ የድርሰትን ፡ እርምጃ ፡ ወደ ፡ ኋላ ፡ ለመያዝ ፡ በሚያደርስ ፡ ወቀሣ ፡ እንዳልወቀሥ ፡ ላንባቢዎች ፡ ልመናዬን ፡ ማስቀደም ፡ ታሰበኝ ።

መዠመሪያ ፡ ከተደረሰ ፡ መጽሐፍ ፡ በመጨረሻ ፡ የተደረሰ ፡ የተሻለ ፡ እንደሚሆን ፡ ርግጥ ፡ ነው ። በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ስላንድ ፡ ሰው ፡ ወይም ፡ ስላንድ ፡ መንግሥት ፡ ታሪክ ፡ አያሌ ፡ መጻሕፍት ፡ በየፈራረቃ ፡ ይጻፋሉ ። አንባቢዎችም ፡ ከቀሩት ፡ መጻሕፍት ፡ ይልቅ ፡ የመጨረሻውን ፡ ድርሰት ፡ ማንበብ ፡ ይመርጣሉ ።

ወንጌላዊው ፡ ዮሐንስም ፡ ከርሱ ፡ በፊት ፡ የጌታችንን ፡ ታሪክ ፡ ከጻፉት ፡ ከ፫ቱ ፡ ወንጌላውያን ፡ (ከማቴዎስ ፡ ከማርቆስ ፡ ከሉቃስ ፡) በኋላ ፡ ተነሥቶ ፡ እነሱ ፡ አስቀድመው ፡ ሲጽፉ ፡ የዘነጉትን ፡ እየጨመረ ፡ ፬ኛ ፡ ወንጌል ፡ ጻፈ ። እንዲሁም ፡ ከዚህ ፡ ካሁኑ ፡ መጽሐፍ ፡ በኋላ ፡ ከዚህ ፡ የተሻለ ፡ መጽሐፍ ፡ እኔ ፡ ራሴ ፡ ወይም ፡ ሌሎች ፡ እንደሚጽፉ ፡ የታወቀ ፡ መሆኑን ፡ የተወደዱ ፡ አንባቢዎች ፡ እንዲገነዘቡልኝ ፡ እለምናለሁ ።

በሺ፰፻፹፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በተደረገው ፡ በዐድዋ ፡ ጦርነትና ፡ ይልቁንም ፡ በጊዜያችን ፡ በሺ፱፻፳፰ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በማይ ፡ ጨው ፡ ጦርነት ፡ ጊዜ ፡ በውጊያና ፡ ባሳብ ፡ ከዚያም ፡ ወዲህ ፡ ዘግይቶ ፡ የሚመጣውን ፡ ክብራቸውን ፡ በቅርብ ፡ በነበረ ፡ ጥቅም ፡ ሳይለውጡ ፡ በውጭ ፡ አርበኝነት ፤ በውስጥ ፡ አርበኝነት ፤ በስደት ፤ በመላላክ ፤ ሀገራቸውን ፡ አገልግለው ፡ ከዚህ ፡ ዓለም ፡ የተለዩ ፤ በዚህም ፡ ዓለም ፡ ያሉ ፡ ብዙዎች ፡ መኖራቸው ፡ የተረጋገጠ ፡ ነው ። ለነሱም ፡ በታሪክ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ ከመወሳት ፡ በላይ ፡ የበለጠ ፡ ዋጋ ፡ አልነበራቸውም ።

ነገር ፡ ግን ፡ በዝርዝር ፡ ሰጪና ፡ በነጋሪ ፡ እጦት ፡ ምክንያት ፡ በዚህ ፡ መጽሐፍ ፡ ውስጥ ፡ ስማቸው ፡ ሳይወሳ ፡ የቀሩትን ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ በየበኩሉ ፡ የሚጻፈው ፡ ታሪክ ፡ እንደማይዘነጋቸው ፡ ዐውቀው ፡ ራሳቸው ፡ ወይም ፡ ቤተ ፡ ሰቦቻቸው ፡ በዚሁ ፡ እንዲጽናኑ ፡ ተስፋ ፡ አደርጋለሁ ።

ማመልከቻ

አርእስቱ ፡ እንደሚገልጸው ፤ ታሪኩ ፡ ከዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ እስከ ፡ ቀዳማዊ ፡ ኃይለ ፡ ሥላሴ ፡ ሆኖ ፡ በሰፊው ፡ ወይም ፡ ባጭሩ ፡ ሳይሆን ፡ ካንድ ፡ መቶ ፡ ዓመት ፡ ወዲህ ፡ በኢትዮጵያ ፡ የተደረገውን ፡ የዘመን ፡ ታሪክ ፡ እንዲሁ ፡ ደግሞ ፡ በየጊዜው ፡ የነበረውን ፡ የፖለቲክና ፡ የጦርነት ፡ ግድያ ፡ መጠነኛና ፡ በቂ ፡ በሆነ ፡ አኳኋን ፡ ይገልጻል ።

ከዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ እስከ ፡ ዳግማዊ ፡ ምኒልክ ፡ ድረስ ፡ ባለው ፡ ታሪክ ፡ ውስጥ ፡ ጣልቃ ፡ እየገቡ ፡ የተጻፉ ፡ ውሎችና ፡ ደብዳቤዎች ፡ ይገኛሉ ፤ እነዚህም ፡ ዋናዎቹን ፡ ያማርኛዎቹን ፡ ማግኘት ፡ ችግር ፡ እየሆነ ፡ እነዚህ ፡ ናቸው ፡ ብሎ ፡ የሚያረጋግጥ ፡ ከውጭ ፡ አገር ፡ መጽሐፍ ፡ ላይ ፡ በትክክል ፡ ተተርጕሚል ።

የቀኑና ፡ የዓመተ ፡ ምሕረቱም ፡ አቈጣጠር ፡ «እ ፡ ኤ ፡ ቍጥር ፡» ከሚለው ፡ በቀር ፡ የቀረው ፡ ሁሉ ፡ እንደ ፡ ኢትዮጵያችን ፡ አቈጣጠር ፡ ነው ።

በኢኮኖሚና ፡ በእጅ ፡ ጥበብ ፡ በጠቅላላውም ፡ በሰላማዊ ፡ አስተዳደር ፡ ረገድ ፡ በየጊዜው ፡ የነበሩት ፡ ነገሥታት ፡ ያሠሩትና ፡ ሕዝቡም ፡ የሠራው ፡ ልዩ ፡ ልዩ ፡ የኑሮ ፡ ተግባር ፡ መኖሩ ፡ የታወቀ ፡ ሲሆን ፤ በጽሑፍ ፡ የሆነ ፡ ዝርዝር ፡ ለማግኘት ፡ ዕቅም ፡ ስላነሰኝ ፡ አልተጻፈም ።

ተክለ ፡ ጻድቅ ፡ መኵሪያ ።

አዲስ ፡ አበባ ፤ የካቲት ፡ ፴ ፡ ቀን ፡ ፲፱፻፴፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡

ከዐፄ ቴዎድሮስ
እስከ ቀዳማዊ ኃይለሥላሴ

የዐፄ ቴዎድሮስ ፡ ዘመነ ፡ መንግሥት ።

ምዕራፍ ፡ ፩ ።

የልጅ ካሳ ልደትና እድገት ፡—ከወይዘሮ ተዋበች ጋራ እንደ ተጋቡ ፡—ደጃች ፡ ወንድይራድንና እቴጌ መነንን ድል አድርገው እንደ ማረኳቸው ።

በኢትዮጵያ ፡ የነገሥታት ፡ ኀይል ፡ ደግሞ ፡ በስማቸው ፡ ብቻ ፡ ለመግዛት ፡ መሳፍንት ፡ በገነኑበት ፡ ዘመን ፡ ይልቁንም ፡ በኢትዮጵያ ፡ ምዕራብና ፡ ሰሜን ፡ የቱርክና ፡ የግብፅ ፡ መንግሥት ፡ ተስፋፍቶ ፡ ራሷንም ፡ ኢትዮጵያን ፡ በሚያሠጋበት ፡ ጊዜ ፡ በኢትዮጵያ ፡ ምዕራብ ፡ በቋራ ፡ በተለይ ፡ ሻርጌ ፡ ከሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ የነጋሢነት ፡ ዘር ፡ ባይኖረው ፡ ስሙ ፡ ከመግነን ፡ ጋራ ፡ ያሸናፊነት ፡ ዕድል ፡ ያለውን ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ አሥነሥቶ ፡ ኢትዮጵያ ፡ የታፌረች ፡ ሆና ፡ እንድትኖር ፡ እግዚአብሔር ፡ ስለ ፡ ፈለገ ፡ ኃይሉ ፡ የሚባሉ ፡ የቋራ ፡ ተወላጅ ፡ ከደንቢያ ፡ ባላባት ፡ ከሚወለዱት ፡ ከእመት ፡ አትጠገብ ፡ ልጅ ፡ ካሳን ፡ (በኋላ ፡ ቴዎድሮስ ፡ የተባሉትን) ፡ ባ፲፰፻፲፩ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ወለዱ ። ሌሎች ታሪክ ፡ ጸሓፊዎች ፡ አባታቸው ፡ እንጂ ፡ እናቲቱ ፡ ባላባትነት ፡ የላቸውም ፡ እንዲያውም ፡ በድኽነት ፡ ምክንያት ፡ ኮሶ ፡ ይሸጡ ፡ ነበር ፡ ይላሉ ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ በሁለቱም ፡ ዐይነት ፡ ቢሆን ፡ ልጅ ፡ ካሳ ፡ ባላባትነት ፡ ካላቸው ፡ ውስጥ ፡ መወለዳቸው ፡ ርግጥ ፡ ሆኖ ፡ እናትየዋም ፡ በድኽነት ፡ ምክንያት ፡ ኮሶ ፡ እየሸጡ ፡ ልጅ ፡ ካሳን ፡ ማሳደጋቸው ፡ የታመነ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ልጅ ፡ ካሳ ፡ እንደ ፡ ተወለዱ ፡ አባታቸው ፡ ስለ ፡ ሞቱ ፡ ከናታቸው ፡ ጋራ ፡ ተቀመጡ ። በኋላ ፡ ግን ፡ ዕድሜያቸው ፡ ለትምህርት ፡ በደረሰ ፡ ጊዜ ፡ የደንቢያና ፡ የቋራ ፡ ባላባት ፡ አጎታቸው ፡ ደጃች ፡ ክንፉ ፡ በትምህርት ፡ እንዲያድጉ ፡ ልጅ ፡ ካሳን ፡ ማኅበረ ፡ ሥላሴ ፡ ወደሚባለው ፡ ገዳም ፡ ወስደው ፡ ለመነኰሳቱ ፡ ሰጧቸው ።

በዚህ ፡ ገዳም ፡ ዳዊት ፡ ጨርሰው ፡ ሌላውን ፡ ትምህርት ፡ በሚቀጥሉበት ፡ ጊዜ ፡ ዳጃች ፡ ማሩ ፡ የሚባል ፡ የመንገሥ ፡ ፍላጎት ፡ የነበረው ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ የነበሩ ፡ መሳፍንት ፡ ባባቱ ፡ ያደረጉትን ፡ ቂም ፡ እገዳሙ ፡ በሚማሩት ፡ ልጆች ፡ ብድር ፡ ለመመለስ ፡ ሲል ፡ ከገዳሙ ፡ ውስጥ ፡ ገብቶ ፡ ብዙ ፡ ሕፃናት ፡ ፈጀ ።

ልጅ ፡ ካሳ ፡ ግን ፡ ከዚያ ፡ አምልጠው ፡ ወደ ፡ አባታቸው ፡ አገር ፡ ሸሽተው ፡ ተቀመጡ ። በሌላ ፡ ታሪክ ፡ ደግሞ ፡ ደጃች ፡ ማሩ ፡ አጎታቸው ፡ ስለ ፡ ሆነ ፡ እገዳሙ ፡ ውስጥ ፡ አግኝቶ ፡ እንሽፍት ፡ ብሎ ፡ ይዟቸው ፡ ሄደ ፡ የሚል ፡ ተጽፎ ፡ ይገኛል ። ስለዚህ ፡ ልጅ ፡ ካሳ ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ በቋራ ፡ ከነበሩት ፡ ሽፍቶች ፡ ጋራ ፡ ተደባልቀው ፡ የዘመቻ ፡ ዐቅድና ፡ የጦር ፡ መላ ፡ ተማሩ ። በብዙ ፡ ሽፍቶችም ፡ መካከል ፡ እንደ ፡ አለቃ ፡ ሆነው ፡ ይታዩ ፡ ዠመር ። በኋላም ፡ ሽፍትነቱን ፡ ትተው ፡ ከደጃች ፡ ጐሹና ፡ ከራስ ፡ ዐሊ ፡ ቤት ፡ በነበሩ ፡ ጊዜ ፡ የቤተ ፡ መንግሥት ፡ አስተዳደግና ፡ የወታደርነት ፡ ሥራ ፡ሲለምዱ ፡ ኖሩ ። ስናር ፡ (በሱዳን ፡ ውስጥ) ፡ በሚባለው ፡ ስፍራ ፡ ከግብጾች ፡ ጋራ ፡ ጦርነት ፡ በተደረገ ፡ ጊዜ ፡ ብዙ ፡ ጀብዱ ፡ ሠርተው ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ ዝናቸው ፡ በያለበት ፡ ተሰማ ።

ስለዚህ ፡ እንደዚህ ፡ ያለውን ፡ ዠግና ፡ በጋብቻ ፡ ገመድ ፡ አስረው ፡ ከሥልጣናቸው ፡ በታች ፡ ለማድረግ ፡ ሲሉ ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ለስሙ ፡ ዘውድ ፡ ጭኖ ፡ በጐንደር ፡ ይቀመጥ ፡ የነበረው ፡ የሦስተኛ ፡ ዮሐንስ ፡ ባለቤት ፡ (- የራስ ፡ ዐሊ ፡ እናት) ፡ እቴጌ ፡ መነን ፡ የልጅ ፡ ልጃቸውን ፡ ወይዘሮ ፡ ተዋበችን ፡ ባ፲፰፻፴፱ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ በሚስትነት ፡ ለልጅ ፡ ካሳ ፡ ዳሩላቸው ። ጋብቻውም ፡ ለዚያ ፡ ጊዜ ፡ ባንድ ፡ ድኻና ፡ ባንዲት ፡ እመቤት ፡ መካከል ፡ ለሰላም ፡ ፍሊጋ ፡ የተደረገ ፡ የጋብቻ ፡ ፖለቲክ ፡ መሰለ ፡ እንጂ ፡ አቻ ፡ ለአቻ ፡ የማተያዩ ፡ ሆነው ፡ በሕዝብ ፡ ዘንድ ፡ አልተገመቱም ፡ ይሁን ፡ እንጂ ፡ ልጅ ፡ ካሳ ፡ ዋናው ፡ አሳባቸው ፡ መላዋን ፡ ኢትዮጵያን ፡ ጠቅልለው ፡ ከሥልጣናቸው ፡ በታች ፡ ለማግባት እንጂ ፡ በዚህ ፡ ጋብቻ ፡ ምክንያት ፡ ለእቴጌዪቱና ፡ ለልጃቸው ፡ ለራስ ፡ ዐሊ ፡ ተገዥ ፡ ሆነው ፡ ለመኖር ፡ አልፈቀዱም ።

ስለዚህ ፡ ለዣን ፡ የሚባል ፡ የፈረንሳዊ ፡ ቆንስል ፡ እንደ ፡ ጻፈው ፡ አንድ ፡ ቀን ፡ ከግብጾች ፡ ጋራ ፡ በተደረገው ፡ ጦርነት ፡ ቈስለው ፡ ሳለ ፡ የማገገሚያ ፡ አንድ ፡ መሲና ፡ በመላክ ፡ ፈንታ ፡ አንድ ፡ ወርች ፡ ሥጋ ፡ ስለ ፡ ላኩላቸው ፡ ይኸውም ፡ ክብራቸውን ፡ የሚያዋርድባቸው ፡ በመሆኑ ፡ ላይ ፡ ባለቤታቸውን ፡ ወይዘሮ ፡ ተዋበችን ፡ ከድኻ ፡ ወገን ፡ የሆነ ፡ ወይም ፡ ከወገናችን ፡ የማይስማማውን ፡ አገባሽ ፡ እያለ ፡ ቤተ ፡ ዘመድ ፡ ሁሉ ፡ ይወቅሣቸው ፡ ነበርና ፡ ከባለቤታቸው ፡ ጋራ ፡ ተስማምተው ፡ ባንድነት ፡ ሸፈቱ ። ሌሎችም ፡ ባለታሪኮች ፡ መድኀኒት ፡ በቀመሱበት ፡ ቀን ፡ ወርች ፡ ሥጋ ፡ ስለ ፡ ላኩላቸው ፡ ነው ፡ የሸፈቱት ፡ ይላሉ ።

መሸፈታቸውንም ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ወዲያው ፡ እንደ ፡ ሰሙ ፡ ከጦር ፡ አለቆቻቸው ፡ አንዱን ፡ ደጃች ፡ ወንድይራድን ፡ ብዙ ፡ ጦር ፡ አሲዘው ፡ ላኳቸው ።

ደጃች ፡ ወንድይራድም ፡ ያንን ፡ የኮሶ ፡ ሻጭ ፡ ልጅ ፡ ይዤ ፡ ከነሕይወቱ ፡ አመጣለሁ ፡ ብለው ፡ ሊፈጽሙት ፡ ያልቻሉትን ፡ ተስፋ ፡ ለእቴጌ ፡ መነን ፡ ሰጥተው ፡ ልጅ ፡ ካሳን ፡ ለመውጋት ፡ ሄዱ ። ልጅ ፡ ካሳም ፡ ከሦስት ፡ መቶ ፡ የማይበልጡትን ፡ ወታደሮቻቸውን ፡ ይዘው ፡ ጫጨ ፡ እሚባለው ፡ ስፍራ ፡ ላይ ፡ ሆነው ፡ የሚመጣባቸውን ፡ ሲጠባበቁ ፡ ወዲያው ፡ የሁለቱ ፡ ወገን ፡ ጭፍራ ፡ ተገናኝቶ ፡ ሲዋጉ ፡ ደጃች ፡ ወንድይራድ ፡ በጦር ፡ ተወግተው ፡ በልጅ ፡ ካሳ ፡ እጅ ፡ ተማረኩ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ለእቴጌዪቱ ፡ በትምክሕት ፡ ተናግረውት ፡ የነበረው ፡ ንግግር ፡ ትዝ ፡ ብሏቸው ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ እግብር ፡ ላይ ፡ ሌላው ፡ ጠጅና ፡ ጠላ ፡ በሚጋበዝበት ፡ ጊዜ ፡ ደጃች ፡ ወንድይራድን ፡ መጠን ፡ የሌለው ፡ ኮሶ ፡ እየደጋገሙ ፡ አጠጥተው ፡ ተበቀሏቸው ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የስሜኑ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ጐንደርን ፡ በጦርነት ፡ ይዘው ፡ ለመንገሥ ፡ ያስባሉ ፡ እየተባለ ፡ ይፈራ ፡ ነበርና ፡ ልጃቸውን ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ከብዙ ፡ ጦር ፡ ሠራዊት ፡ ጋራ ፡ ወገራ ፡ ትተው ፡ እቴጌ ፡ መነን ፡ ቊጥሩ ፡ እስከ ፳ ፡ ሺሕ ፡ ለሚደርሰው ፡ ጦራቸው ፡ አዝማች ፡ ሆነው ፡ ልጅ ፡ ካሳን ፡ ለመውጋት ፡ ጉዞ ፡ አደረጉ ። በጉዞ ፡ ጊዜ ፡ «ይህ ፡ ቆለኛ ፡ (ካሣ) ፡ ወዴት ፡ አባቱን ፡ ሊገባ ፡ ይሆን» ፡ ብለው ፡ ነበር ፡ ወደ ፡ ጦርነቱም ፡ ቦታ ፡ በደረሱ ፡ ጊዜ ፡ «እያፍርም ፡ እኮ ፡ ይህ ፡ ቆለኛ ፡ ከኔ ፡ ጋር ፡ ሊዋጋ ፡ ቆሟል» አሉ ፡ ይባላል ። የሆነ ፡ ሆኖ ፡ ጦርነቱ ፡ ደንቢያ ፡ ላይ ፡ ሲደረግ ፡ ከጦር ፡ ሠራዊት ፡ ብዛት ፡ የተነሣ ፡ እቴጌዪቱ ፡ ድል ፡ ሊያደርጉ ፡ ጥቂት ፡ ሲቀራቸው ፡ በጦር ፡ ጭናቸውን ፡ ተወግተው ፡ ስለ ፡ ወደቁ ፡ ድሉ ፡ የልጅ ፡ ካሳ ፡ ሆነ ። እቴጌዪቱንም ፡ የልጅ ፡ ካሳ ፡ አሽከሮች ፡ አንሥተው ፡ ለጌታቸው ፡ አቀረቧቸው ። ልጅ ፡ ካሳም ፡ ይህ ፡ ቆለኛ ፡ እያሉ ፡ በተሳደቡበት ፡ ባቄላ ፡ አስፈጩአቸው ፡ ይባላል ። ራስ ፡ ዐሊ ፡ ይኸንኑ ፡ ሰምተው ፡ ብዙ ፡ ሠራዊት ፡ ይዘው ፡ ለመዋጋት ፡ አስበው ፡ ነበር ፡ ይባላል ። ነገር ፡ ግን ፡ በኋላ ፡ ዕርቅ ፡ ማድረግ ፡ የተሻለ ፡ መንገድ ፡ መሆኑን ፡ አመዛዝነው ፡ እናታቸውን ፡ ለማግኘት ፡ ሲሉ ፡ ደንቢያንና ፡ ቋራን ፡ ለልጅ ፡ ካሳ ፡ ለመልቀቅ ፡ የዕርቅ ፡ ድርድር ፡ አቀረቡ ። ልጅ ፡ ካሳም ፡ ወደፊት ፡ የሚያደርጉትን ፡ ባሳባቸው ፡ እያዘጋጁ ፡ የዕርቁን ፡ አሳብ ፡ ለጊዜው ፡ ተቀብለው ፡ እቴጌዪቱን ፡ ለራስ ፡ ዐሊ ፡ መልሰው ፡ ላኩላቸው ። ልጅ ፡ ካሳም ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዝናቸው ፡ በያለበት ፡ ተሰማ ፡ ሰውም ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ይላቸው ፡ ዠመር ።

ምዕራፍ ፡ ፪ ።

ጠላትን ፡ በመናቅ ፡ የሚመጣ ፡ የመሸነፍ ፡ ፍዳ ።

ደጃች ፡ ካሳ ፡ በመጀመሪያ ፡ አነሣሳቸው ፡ ላይ ፡ ደጃች ፡ ወንድይራድን ፡ ይልቁንም ፡ እቴጌ ፡ መነንን ፡ በውጊያ ፡ ያሸንፋሉ ፡ ወደፊትም ፡ ደጃች ፡ ጐሹን ፡ ቀጥለው ፡ ዋናውን ፡ እንደራሴ ፡ ያሸንፋሉ ፡ ከርሳቸውም ፡ ቀጥሎ ፡ ሊነግሡ ፡ የሚዘጋጁትን ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ ይነግሣሉ ፡ ብሎ ፡ የጠረጠረ ፡ ያለ ፡ አይመስልም ።

እቴጌዪቱንም ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ ከማረኩ ፡ ወዲህ ፡ ይኸው ፡ ንቀት ፡ እንዳላቋረጠ ፡ በደጃች ፡ ጐሹ ፡ ደብዳቤና ፡ በተገጠመው ፡ ግጥም ፡ ላይ ፡ ይታያል ። ደጃች ፡ ጐሹ ፡ የጐጃም ፡ መስፍን ፡ የደጃች ፡ ብሩ ፡ አባት ፡ ናቸው ።

እርሳቸውም ፡ የጐጃም ፡ ገዥ ፡ በነበሩበት ፡ ሰዓት ፡ አንቷንና ፡ አርኖ ፡ ዳባዲ ፡ የሚባሉ ፡ ሁለት ፡ የፈረንሳዊ ፡ ወንድማማች ፡ ነበሩ ። አንቷን ዳባዲ ፡ የቀለም ፡ ሰው ፡ ስለሆነ ፡ ከጐንደር ፡ ሊቃውንትና ፡ ከነደብተራ ፡ አሰጋኸኝ ፡ ጋር ፡ ስለመጻሕፍት ፡ ስለታሪክ ፡ ስለቋንቋ ፡ በመነጋገር ፡ ጊዜውን ፡ ያሳልፍ ፡ ነበር ። ሰውም ፡ አንቷን ፡ የሚባለውን ፡ ስሙን ፡ በኢትዮጵያ ፡ አጠራር ፡ እንጦንዮስ ፡ እያለ ፡ ይጠራው ፡ ነበር ።

ወንድሙ ፡ ደግሞ ፡ ሚሸል ፡ አርኖ ፡ ዳባዲ ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ለደጃች ፡ ውቤ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ለደጃች ፡ ጐሹ ፡ እንደዚሁም ፡ ለራስ ፡ አሊ ፡ ሎሌነት ፡ እያደረ ፡ የጦር ፡ መሣርያ ፡ ጠመንጃና ፡ ጥይት ፡ እያቀበለ ፡ ከብዙ ፡ መኳንንት ፡ ጋር ፡ ተዋውቆ ፡ ወዳጅና ፡ ባለሟል ፡ ሆኖ ፡ ነበር ፡ የበለጠ ፡ ግን ፡ የቆየው ፡ ከደጃዝማች ፡ ጐሹ ፡ ጋር ፡ ነበር ። ሙሉ ፡ ስሙ ፡ በፈረንሳዊ ፡ ሚሸል ፡ አርኖ ፡ ዳባዲ ፡ የሚባለውን ፡ መኳንንቱ ፡ ሚካኤል ፡ አንድ ፡ አንድ ፡ ጊዜም ፡ ራስ ፡ ሚካኤል ፡ ይሉት ፡ ነበር ።

ስለዚህ ፡ ከደጃዝማች ፡ ካሳ ፡ ለውጊያ ፡ ከተሳለፉበት ፡ ጊዜ ፡ ትንሽ ፡ ቀደም ፡ ብሎ ፡ ለዚሁ ፡ ለሚካኤል ፡ እንደዚህ ፡ ሲሉ ፡ ጽፈውለታል ፡ "ዛቲ ፡ ጦማር ፡ ዘተፈነወት ፡ እምኀበ ፡ ደጃዝማች ፡ ጐሹ ፡ ትብጻሕ ፡ ኀበ ፡ ራስ ፡ ሚካኤል ፡ እጅጉን ፡ እጅጉን ፡ እንዴት ፡ አለህ ፡ እግዚአብሔር ፡ ለመገናኘት ፡ እስቲያ

በቃን ። ፈረሱን ፡ መልካም ፡ ፈረስ ፡ ይዤልሃለሁ ፡ አሁን ፡ መንገዱ ፡ ቢቸግር ፡ ነው ፡ የቀረ ። አሁንም ፡ የላክህብኝ ፡ የዕቃው ፡ ነገር ፡ የምወደውን ፡ ዕቃ ፡ አንተ ፡ ታውቀዋለህ ። ኰላሊት ፡ ኪዳነ ፡ ማርያም ፡ ተቀብሎ ፡ ተኔ ፡ ያድርስልኝ ። ተካሳ ፡ ጋር ፡ የተዋጋን ፡ እንደሆነ ፡ ጐንደር ፡ እገባለሁ ፡ እንገናኛለን ። ወደቆላ ፡ የሸሸ ፡ እንደሆነ ፡ ሰው ፡ ባገኝ ፡ ፈልጌ ፡ እሰድልሃለሁ ፡ ፈረሱን ። በቅሎም ፡ ቸግሮህ ፡ እንደሆነ ፡ ጨምሬ ፡ እሰድልሃለሁ ፡ ቢሆን ፡ ቢሆን ፡ አንተም ፡ እንድትመጣ ። መልካም ፡ ነገር ፡ የምትቀመጥበት ፡ አቆይሃለሁ ። እጅግ ናፍቄሃለሁ ።"

ደብዳቤው ፡ የተገኘው ፡ በፓሪስ ፡ ቤተ ፡ መጻሕፍት ፡ በአንቷን ፡ ዳባዲ ፡ ፋይል ፡ ውስጥ ፡ ነው ። ቀንና ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ የለውም ። ነገር ፡ ግን ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ወደፊት ፡ እንደምናነበው ፡ ከደጃች ፡ ጐሹ ፡ የተዋጉት ፡ ከራስ ፡ አሊ ፡ በ፲፰፻፵፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ከመዋጋታቸው ፡ በፊት ፡ ስለሆነ ፡ ምናልባት ፡ በ፲፰፻፵፫ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ይሆናል ።

በደብዳቤያቸው ፡ ውስጥ ፡ "የዕቃው ፡ ነገር ፡ የምወደውን ፡ ዕቃ ፡ ታውቀዋለህ" ፡ የሚሉት ፡ ጠበንጃና ፡ ጥይት ፡ መሆን ፡ አለበት ፡ ይኸም ፡ ከደጃች ፡ ካሣ ፡ ጋር ፡ ለመዋጊያ ፡ እንዲያገለግል ፡ ነው ። ፈረንሳዩ ፡ ደጃች ፡ ጐሹንም ፡ ደጃች ፡ ውቤንም ፡ ራስ ፡ አሊንም ፡ ጌቶቼ ፡ እያለ ፡ ግብር ፡ እየበላ ፡ ጭፍራውን ፡ አበጅቶ ፡ እነዚህኑ ፡ በፈራረቃ ፡ እያጀበ ፡ እንደ ፡ አንድ ፡ ኢትዮጵያዊ ፡ መኰንን ፡ ተስማምቶ ፡ ተመሳስሎ ፡ የሚኖር ፡ ነበር ። በተረፈ ፡ ከካሳ ፡ ጋር ፡ የተዋጋን ፡ እንደሆነ ፡ ጐንደር ፡ እገባለሁና ፡ እንገናኛለን ፡ ወደቆላ ፡ የሸሸ ፡ እንደሆነ ፡ ሰው ፡ ባገኝ ፡ ፈልጌ ፡ እልክልሃለሁ" ፡ ሲሉ ፡ በእርግጥ ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ፈርተው ፡ የሚሸሹ ፡ አለዚያም ፡ ቢዋጉ ፡ የሚሸነፉ ፡ መሆኑን ፡ አምነውበት ፡ ነበር ፡ ማለት ፡ ነው ። የሁሉም ፡ መሳፍንት ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ በደጃች ፡ ካሳ ፡ ላይ ፡ ያላቸው ፡ የንቀት ፡ ግምት ፡ እንደዚሁ ፡ ተመሳሳይ ፡ ሳይሆን ፡ አይቀርም ። ነገር ግን ፡ የናቁት ፡ ሁሉ ፡ እየተሸነፉ ፡ ተዋረዱ ። ጠላትን ፡ መናቅ ፡ ሞኝነት ፡ መሆኑ ፡ እዚህ ፡ ላይ ፡ በደንብ ፡ ይታያል ። እቴጌ ፡ መነን ፡ የራስ ፡ ዐሊ ፡ እናት ፡ ካሣን ፡ ሊወጉ ፡ ሲኄዱ ፡ «ይህ ፡ ቆለኛ ፡ ወዴት ፡ ሊገባ ፡ ይሆን» ፡ ያሉትን ፡ የንቀት ፡ አነጋገርና ፡ በኋላ ፡ መሸነፋቸውን ፡ ስናነበው ፡ ጠላትን ፡ መናቅ ፡ ራስን ፡ አዋርዶ ፡ ጠላትን ፡ ማክበር ፡ መሆኑን ፡ በደንብ ፡ እንመለከታለን ።

ምዕራፍ ፡ ፫ ።

ደጃች ፡ ካሳ ፡ ደጃች ፡ ጐሹን ፡ ጕር ፡ አምባ ፡ ላይ ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ አይሻል ፡ ላይ ፡ ድል ፡ እንዳደረጓቸውና ፡ ብሩ ፡ ጐሹን ፡ በጦርነት ፡ ላይ ፡ እንደ ፡ ገደሉት ።

በራስ ፡ ዐሊና ፡ በደጃች ፡ ካሳ ፡ መካከል ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ዕርቅ ፡ ቢደረግ ፡ ነገሩ ፡ ምቹ ፡ ጊዜ ፡ ለመፈለግ ፡ እንጂ ፡ ከልብ ፡ ሁኖ ፡ ለብዙ ፡ ጊዜ ፡ የሚቈይ ፡ ሰላም ፡ ለማድረግ ፡ አልነበረም ። ስለዚህ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ እናታቸውን ፡ ካገኙ ፡ በኋላ ፡ ከጐጃሙ ፡ ገዥ ፡ ከደጃች ፡ ጐሹ ፡ ጋራ ፡ ስምምነት ፡ አድርገው ፡ ወደ ፡ ደንቢያ ፡ መጡ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ አንዳንዱን ፡ በየተራ ፡ እንጂ ፡ እነዚህን ፡ ኀይል ፡ የሚሰማቸውን ፡ ሁለት ፡ ታላላቅ ፡ ገዥዎች ፡ ባንድ ፡ ጊዜ ፡ ለመግጠም ፡ በዚያ ፡ ጊዜ ፡ የነበራቸው ፡ ኀይል ፡ ስለማይፈቅድላቸው ፡ ደንቢያን ፡ ለቀው ፡ መውጫ ፡ መግቢያውን ፡ ወደሚያውቁትና ፡ ተወልደው ፡ ወዳደጉብት ፡ አገር ፡ ወደ ፡ ቋራ ፡ ሄዱ ። ራስ ፡ ዐሊም ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ በጭራሽ ፡ የሸሹ መስሏቸው ፡ የደንቢያን ፡ ግዛት ፡ ለደጃች ፡ ጐሹ ፡ ሰጥተው ፡ ወደ ፡ ስፍራቸው፡ ተመለሱ ። ደጃች ፡ ጐሹም ፡ በጐጃም ፡ ግዛታቸው ፡ ላይ ፡ ደንቢያ ፡ ስለ ፡ ተጨመረላቸው ፡ ደስ ፡ ብሏቸው ፡ ከልጃቸው ፡ ከብሩ ፡ ጐሹ ፡ ጋራ ፡ ጦራቸውን ፡ እያደራጁ ፡ ተቀምጠው ፡ ሳለ ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ የራስ ፡ ዐሊን ፡ መራቅና ፡ የደጃች፡ ጐሹን ፡ ብቻ ፡ መሆን ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ከቋራ ፡ ተነሥተው ፡ ደጃች ፡ ጐሹን ፡ ለመውጋት ፡ በፍጥነት ፡ ወደ ፡ ጕር ፡ አምባ ፡ ጥግ ፡ ገሠገሡ ። ደጃች ፡ ጐሹ ፡ ዠግንነት ፡ ከኀይል ፡ ጋራ ፡ ከሚሰማቸው ፡ በቀር ፡ የጦር ፡ ሠራዊታቸው ፡ አያሌ ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ ከግጥሚያው ፡ በፊት ፡ አዝማሪያቸው ፡ በሠራዊቱ ፡ መካከል ፡ እንዲህ ፡ እያለ ፡ ይዘምር ፡ ነበር ።

አያችሁት ፡ ብያ ፡ የኛን ፡ እብድ ፡
፫ ፡ ጋሞች ፡ ይዞ ፡ ጕር ፡ አምባ ፡ ሲወርድ ።
ያንጓብባል ፡ እንጂ ፡ መች ፡ ይዋጋል ፡ ካሳ ፡
ወርደኽ ፡ ጥመድበት ፡ በሸንብራው ፡ ማሳ ።
ወዶ ፡ ወዶ ፡ በሴቶቹ ፡ በነጕንጭት ፡ ለምዶ ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ጦርነቱ ፡ እዚሁ ፡ ጕር ፡ አምባ ፡ እሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ላይ ፡ ሆኖ ፡ ሲዋጉ ፡ ለመዠመሪያ ፡ ጊዜ ፡ ደጃች ፡ ጐሹ ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ የደጃች ፡ ካሳ ፡ ጦርም ፡ ተፈቶ ፡ መሸሽም ፡ ዠምሮ ፡ ነበር ። ነገር ፡ ግን ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ከጥቂቶች ፡ ደፋሮች ፡ ወታደሮቻቸው ፡ ጋራ ፡ ሆነው ፡ በጥብቅ ፡ ሲዋጉ ፡ ደጃች ጐሹ ፡ በፈረስ ፡ እፊት ፡ ቀድመው ፡ በሚዋጉበት ፡ ጊዜ ፡ በጥይት ፡ ተመተው ፡ ወደቁ ። ሠራዊታቸውም ፡ ገሚሱ ፡ ተበተነ ፡ ገሚሱም ፡ ወደ ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ዞረ ።

ደጃች ፡ ጐሹ ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ በጦርነት ፡ ተጋጥመው ፡ ቢሞቱ ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ በደጃች ፡ ጐሹ ፡ ቤት ፡ ተቀምጠው ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ ስለ ፡ ደጃች ፡ ጐሹ ፡ ሞት ፡ ደስ ፡ ሳይላቸው ፡ ሥርዐተ ፡ መቃብራቸውን ፡ በክብር ፡ አስፈጸሙላቸው ። አስቀድሞም ፡ ከጦርነቱ ፡ በፊት ፡ እባክዎ ፡ እኔና ፡ እርስዎ ፡ አባትና ፡ ልጅ ፡ ነንና ፡ መዋጋት ፡ አይገባንም ፡ ደንቢያን ፡ ለቀው ፡ ይሂዱልኝ ፡ ብለው ፡ ለምነዋቸው ፡ ነበር ፡ ይባላል ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ አልቃሽ ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለውን ፡ ገጠመች ።

ጐሹ ፡ እንደ ፡ ኦርዮ ፡ ዐሊ ፡ እንደ ፡ ዳዊት ፡
ከጥንት ፡ አይዶለሞይ ፡ ተልኮ ፡ መሞት ።

ዳግም ፡ "ያ ፡ ያንጓብባል ፡ እንጂ ፡ መች ፡ ይዋጋል ፡ ካሳ" ፡ ብሎ ፡ የተናገረው ፡ የደጃች ፡ ጐሹ ፡ አዝማሪ ፡ በጠቋሚ ፡ ተይዞ ፡ እደጃች ፡ ካሳ ፡ ፊት ፡ ስለ ፡ ቀረበ ፡ እንደ ፡ ምን ፡ ብለህ ፡ ሰደብኸኝ ፡ ብለው ፡ ቢጠይቁት ፡ ከጭንቀት ፡ የተነሣ ፡ ምሕረት ፡ ያገኝሁ ፡ መስሎት ፡

አወይ ፡ ያምላክ ፡ ቍጣ ፡ አወይ ፡ የግዜር ፡ ቍጣ ፡
አፍ ፡ ወዳጁን ፡ ያማል ፡ ሥራ ፡ ሲያጣ ፡
ሽመል ፡ ይገባዋል ፡ ያዝማሪ ፡ ቀልባጣ ፡

ብሎ ፡ በራሱ ፡ ስለ ፡ ፈረደ ፡ በሽመል ፡ ተደብድቦ ፡ ሞተ ፡ ይላሉ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ የደጃች ፡ ጐሹን ፡ ድል ፡ ሆኖ ፡ መሞት ፡ በሰሙ፡ ጊዜ ፡ ደጃች ፡ ያዘውን ፡ ደጃች ፡ በለውን ፡ ደጃች ፡ አቤን ፡ የላስታውን ፡ ብሩ ፡ ዐሊን ፡ አድርገው ፡ ከደጃች ፡ ውቤም ፡ ወታደር ፡ ጨምረው ፡ ላኳቸው ። እነዚህም ፡ እንደዚያው ፡ እንደ ፡ ደጃች ፡ ጐሹ ፡ ድል ፡ ሆኑ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ደጃች ፡

ካሳ ፡ ሰውም ፡ ብረትም ፡ እየሰበሰቡ ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ለመውጋት ፡ ይዘጋጁ ፡ ዠመር ። ራስ ፡ ዐሊም ፡ በበኩላቸው ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ አዘጋጅተው ፡ ጦር ፡ ነት ፡ ከማድረጋቸው ፡ በፊት ፡ የደጃች ፡ ጐሹ ፡ ልጅ ፡ ብሩ ፡ ጐሹ ፡ ከርሳቸው ፡ ጋራ ፡ ሆኖ ፡ ደጃች ፡ ካሳን ፡ እንዲወጋ ፡ ሲያባብሉት ፡ እንዲሁም ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ብሩ ፡ ጐሹን ፡ ካባትኽም ፡ ያጣላን ፡ ጊዜ ፡ ነው ፡ አሁንም ፡ ያባትኽን ፡ ግዛት ፡ እመልስልኻለሁ ፡ በማለት ፡ ተስፋ ፡ ሰጥተው ፡ በጐናቸው ፡ እንዲሠለፍ ፡ ይጥሩ ፡ ነበር ። ብሩ ፡ ጐሹ ፡ ግን ፡ ከማንኛውም ፡ ወገን ፡ ሳይሆን ፡ እንዲሁ ፡ ተራውን ፡ ይጠብቅ ፡ ነበር ።

ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ቍጥሩ ፡ ፯ ፡ ሺሕ ፡ የሚደርሰውን ፡ የጦር ፡ ሠራዊታቸውን ፡ ይዘው ፡ እጣና ፡ ባሕር ፡ አጠገብ ፡ ጕርጕራ ፡ ከሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ድረስ ፡ ወርደው ፡ ተጋጥመው ፡ ጦርነቱም ፡ ተፋፍሞ ፡ ሲዋጉ ፡ የራስ ፡ ዐሊ ፡ ሰው ፡ ሽሽት ፡ ዠምሮ ፡ የደጃች ፡ ካሳ ፡ ሰው ፡ ያባርር ፡ ዠመር ። ራስ ፡ ዐሊም ፡ ያንን ፡ ሥፍራ ፡ ለቀው ፡ ወደ ፡ ጐጃም ፡ ሄዱ ። በዚያም ፡ የተረፈውን ፡ ጦራቸውን ፡ ሰብስበው ፡ እንደ ፡ ገና ፡ ከፊተኛው ፡ ውጊያ ፡ በ፫ኛው ፡ ወር ፡ ተጋጠሙ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ የደጃች ፡ ካሳ ፡ ጦር ፡ አሸናፊነት ፡ ሲሰማው ፡ የራስ ፡ ዐሊ ፡ ሰው ፡ የካሳን ፡ ጦር ፡ በፍጹም ፡ የማይበገር ፡ መሆኑን ፡ በፍርሀት ፡ ዐቅል ፡ እያመዛዘነ ፡ ለሽሽት ፡ ያወላውል ፡ ዠመር ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ በመጨረሻ ፡ ባላቸው ፡ ዐቅም ፡ በርትተው ፡ ከተከላከሉ ፡ ወዲህ ፡ አሁንም ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ድል ፡ ስላደረጓቸው ፡ ነገሩ ፡ ከእግዚአብሔር ፡ መሆኑን ፡ ተረድተውት ፡ «ይህ ፡ በትር ፡ የእግዚአብሔር ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ የካሳ ፡ አይደለም» ፡ ብለው ፡ ተስፋ ፡ ከቈረጡ ፡ በኋላ ፡ ባ፲፰፻፵፭ ፡ ዓመተ ፡ ምሕረት ፡ በሰኔ ፡ ወር ፡ ደውለው ፡ ደምበጫ ፡ ገቡ ። ከዚያም ፡ ሌሊቱን ፡ ሲገሠግሡ ፡ አድረው ፡ ማኅደረ ፡ ማርያም ፡ ገቡ ። በዚያም ፡ ካህናቱ ፡ ቀርበው ፡ ድል ፡ አድራጊው ፡ እርስዎን ፡ ሲል ፡ መጥቶ ፡ ደብራችንን ፡ ይበረብርብናል ፡ ብለው ፡ መፍራታቸውን ፡ ስለ ፡ ገለጹላቸው ፡ ወደ ፡ ደራ ፡ ሸሹ ። በዚያም ፡ የደራው ፡ ባላባት ፡ ዋቄ ፡ ዲቦ ፡ ይዞ ፡ አሰራቸው ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የሸዋ ፡ ንጉሥ ፡ ኀይለ ፡ መለኮት ፡ ሰምተው ፡ ወደ ፡ ደራ ፡ ዘምተው ፡ ዋቄ ፡ ዲቦን ፡ ወግተው ፡ ካሰሩ ፡ በኋላ ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ፈተው ፡ ወደ ፡ አንኮበር ፡ አመጡና ፡ በከበሬታ ፡ አስቀመጧቸው ። በኋላ ፡ ግን ፡ ወዳገሬ ፡ መመለስ ፡ እፈልጋለሁ ፡ ቢሏቸው ፡ ሸኚ ፡ ጨምረው ፡ ላኳቸው ። ርሳቸውም ፡ በየጁ ፡ በኩል ፡ አልፈው ፡ ራያ ፡ ወሰን ፡ ገብተው ፡ ተቀምጠው ፡ ብዙ ፡ ቀን ፡ ከቈዩ ፡ በኋላ ፡ ሞቱ ።

ደጃች ፡ ካሳ ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ድል ፡ ካደረጉ ፡ በኋላ ፡ በጠቅላላው ፡ ያማራን ፡ ግዛት ፡ ስለ ፡ ያዙና ፡ ይልቁንም ፡ የጐንደር ፡ ቤተ ፡ መንግሥት ፡ በእጃቸው ፡ ሆኖ ፡ ገዥዎች ፡ በነበሩበት ፡ በነራስ ፡ ዐሊ ፡ እግር ፡ ስለ ፡ ተተኩ ፡ የደንቡን ፡ ግብርና ፡ ጳጳሱን ፡ አቡነ ፡ ሰላማን ፡ ይልኩላቸው ፡ ዘንድ ፡ ወደ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ መልክተኛ ፡ ላኩ ፡ ደጃች ፡ ውቤም ፡ አባ ፡ ሰላማን ፡ አጠገባቸው ፡ ያስቀመጡበት ፡ ምክንያት ፡ በተመቸ ፡ ቀን ፡ ጐንደርን ፡ ይዘው ፡ በጳጳሱ ፡ እጅ ፡ ተቀብተው ፡ የመንገሥ ፡ አሳብ ፡ ስላላቸው ፡ ነበርና ፡ ጳጳሱን ፡ ለመላክ ፡ አለመቻላቸውን ፡ አስታወቁ ። ደጃች ፡ ካሳም ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ ለመግጠም ፡ ከመሄድ ፡ በፊት ፡ ባጠገባቸው ፡ ያለውን ፡ የጐጃሙን ፡ ብሩ ፡ ጐሹን ፡ ወግተው ፡ በዚህ ፡ ወገን ፡ ያለውን ፡ አገር ፡ መደዳውን ፡ በድል ፡ ለማስተካከል ፡ አስበው ፡ ጦራቸውን ፡ ወደ ፡ ብሩ ፡ ጐሹ ፡ አዙረው ፡ በመዠመሪያ ፡ ሚስቱን ፡ ከማረኩ ፡ በኋላ ፡ ብሩ ፡ ጐሹንም ፡ በጥቂት ፡ ጦርነት ፡ ድል ፡ አደረጉት ።

ምዕራፍ ፡ ፬ ።

ስለ ፡ አባ ፡ ሰላማ ፡ — ደጃች ፡ ካሳ ፡ የኢትዮጵያን ፡ ሃይማኖት ፡ አንድ ፡ ለማድረግ ፡ እንዳሰቡ ፡ — ደጃች ፡ ውቤን ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥትነት ፡ ዘውድ ፡ እንደ ፡ ደፉ ።

በሸዋ ፡ የአቤቶ ፡ ያዕቆብ ፡ ዘር ፡ ንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ባማራና ፡ በበጌምድር ፡ ትንሹ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ በስሜንና ፡ በትግሬ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ በሚገዙበት ፡ ጊዜ ፡ የጐንደሩ ፡ ሊቅ ፡ የሸዋው ፡ ተወላጅ ፡ አለቃ ፡ ሀብተ ፡ ሥላሴ ፡ ከደጃች ፡ ውቤ ፡ ተልከው ፡ ወደ ፡ እስክንድርያው ፡ ሊቀ ፡ ጳጳስ ፡ ወደ ፡ አቡነ ፡ ጴጥሮስ ፡ ለኢትዮጵያ ፡ ጳጳስ ፡ ለማምጣት ፡ ሄዱ ፡ በእስክንድርያም ፡ ስለ ፡ ጳጳሱ ፡ ምርጫ ፡ ስብሰባ ፡ ተደርጎ ፡ እንድርያስ ፡ ይባሉ ፡ የነበሩት ፡ የ፳፫ ፡ ዓመት ፡ ወጣት ፡ ተመረጡ ። ወዲያው ፡ እንደ ፡ መዠመሪያው ፡ ጳጳስ ፡ እንደ ፡ አባ ፡ ሰላማ ፡ (ፍሬምናጦስ) ፡ አባ ፡ ሰላማ ፡ ተብለው ፡ ከአለቃ ፡ ሀብተ ፡ ሥላሴ ፡ ጋራ ፡ ባ፲፰፻፵፬ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በኅዳር ፡ ፫ ፡ ቀን ፡ መጥተው ፡ ከደጃች ፡ ውቤ ፡ ጋራ ፡ ቈይተው ፡ ሳለ ፡ ደጃች ፡ ውቤና ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ በሥልጣን ፡ ተዋግተው ፡ (ሁለቱም ፡ ድል ፡ የሆኑ ፡ መስሏቸው ፡ ሸሹ ፡ ተብሎ ፡ በተጣቀባቸው ፡ ጊዜ) ፡ በመጨረሻ ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ ማረኳቸው ።

በኋላ ፡ ግን ፡ በሁለቱ ፡ ጠበኞች ፡ መካከል ፡ ዕርቅ ፡ ተደርጎ ፡ ደጃች ፡ ውብ

ያነግሡኛል ፡ ብለው ፡ ያስመጧቸውን ፡ አቡነ ፡ ሰላማን ፡ ለራስ ፡ ዐሊ ፡ ሰጥተው ፡ ወደ ፡ ግዛታቸው ፡ ወደ ፡ ትግሬ ፡ ተመለሱ ። አቡነ ፡ ሰላማም ፡ መንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ቅብዕ ፡ የሚሉትን ፡ የጸጋ ፡ ልጅችንና ፡ ካቶሊኮችን ፡ ገዝተው ፡ ወልድ፡ ቅብዕ ፡ እያሉ ፡ ሲያስተምሩ ፡ በዚህ ፡ የተነሣ ፡ ክርክርና ፡ ጭቅጭቅ ፡ ተነሥቶ ፡ ከሸዋም ፡ ብዙ ፡ የጸጋ ፡ ሃይማኖትን ፡ የያዙ ፡ ሊቃውንት ፡ ሄደው ፡ አባ ፡ ሰላማን ፡ ከጐንደር ፡ ወጥተው ፡ እንዲሄዱ ፡ አስገደዷቸው ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ከጐንደርና ፡ ከሸዋ ፡ ሊቃውንት ፡ ጋራ ፡ ገዥዎቹም ፡ እነራስ ፡ ዐሊ ፡ ባንድነት ፡ ለማስወጣት ፡ ስላደሙባቸው ፡ ጐንደርን ፡ ትተው ፡ እንደ ፡ ገና ፡ ወደ ፡ ስሜን ፡ ወደ ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ሄዱ ። ደጃች ፡ ውቤም ፡ አባ ፡ ሰላማን ፡ በመልካም ፡ አቀባበል ፡ ተቀብለው ፡ በከበሬታ ፡ ይዘዋቸው ፡ ሲኖሩ ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ በየጊዜው ፡ ያደረጉትን ፡ ድል ፡ ይሰሙ ፡ ጀመር ። ይልቁንም ፡ ከደጃች ፡ ጐሹና ፡ ከእቴጌ ፡ መነንም ፡ ስመ ፡ ጥሩውን ፡ ያማራውን ፡ ገዥ ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ድል ፡ ስላደረጉ ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚያደርጉትን ፡ የድል ፡ እርምጃ ፡ እንኳን ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ሌላም ፡ ከእርሳቸው ፡ የበለጠ ፡ ቢሆን ፡ ለማገድ ፡ አለመቻሉን ፡ እዚያው ፡ ከደጃች ፡ ውቤ ፡ ጋራ ፡ በፍቅር ፡ አብረው ፡ በሚበሉበትና ፡ በሚጠጡበት ፡ ጊዜ ፡ ያመዛዝኑ ፡ ጀመር ።

በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ደጃች ፡ ውቤ ፡ ከደጃች ፡ ካሳ ፡ ጋራ ፡ ተዋግተው ፡ በሚማረኩበት ፡ ቀን ፡ አብሬ ፡ ከመማረክ ፡ አስቀድሜ ፡ ብሄድ ፡ ይሻላል ፡ ብለው ፡ ቀብቼ ፡ አነግሥሃለሁ ፡ እያሉ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ ተስፋ ፡ የሰጧቸውን ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ ትተው ፡ በማስታረቅ ፡ ስም ፡ ወደ ፡ ጐንደር ፡ መጡ ። ደጃች ፡ ካሳም ፡ ያቡነ ፡ ሰላማን ፡ መምጣት ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ ደስ ፡ ብሏቸው ፡ ካሉበት ፡ ስፍራ ፡ ወደ ፡ ጐንደር ፡ ሄደው ፡ በሰላምታ ፡ ከተገናኙ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ፊት ፡ የሚያደርጉትን ፡ ነገር ፡ ይማከሩ ፡ ጀመር ።

ኢትዮጵያንም ፡ ባንድነት ፡ ለመግዛት ፡ አስቀድሞ ፡ የሕዝቡ ፡ ሃይማኖት፡ አንድ ፡ እንዲሆን ፡ ያስፈልጋል ፡ ሲሉ ፡ ውስጣ ፡ በቀል ፡ ያለበትን ፡ ምክራቸውን ፡ ለደጃች ፡ ካሳ ፡ አቀረቡላቸው ። ምክሩም ፡ በደጃች ፡ ካሳ ፡ ፊት ፡ ደስ ፡ ስላሰኘ ፡ አባ ፡ ሰላማ ፡ ካቶሊኮችንና ፡ የጸጋ ፡ ልጆችን ፡ የሚቃወመውን ፡ ወልድ ፡ ቅብዕ ፡ ነው ፡ ቀቢና ፡ ተቀቢም ፡ ርሱ ፡ ራሱ ፡ ነው ፡ እንጂ ፡ በመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ ተቀብቶ ፡ የጸጋ ፡ ልጅ ፡ ወይም ፡ የባሕርይ ፡ ልጅ ፡ አልሆነም ፡ የሚለውን ፡ ሃይማኖት ፡ በጽሕፈት ፡ አዘጋጅተው ፡ ሐምሌ ፡ ፳ ፡ ቀን ፡ ፲፰፻፵፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ባዋጅ ፡ እንዲነገር ፡ አደረጉ ።

ደጃች ፡ ካሳም ፡ አቡነ ፡ ሰላማ ፡ የሚሉትን ፡ ሃይማኖት ፡ ያልተቀበለ ፡

ከላይ ፡ አንገቱ ፡ ከታች ፡ ባቱ ፡ ይቈረጣል ፡ ሲሉ ፡ ዐዋጅ ፡ ነገሩ ። አቡኑና ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ጐን ፡ ለጐን ፡ ሆነው ፡ ይህን ፡ ዐዋጅ ፡ ሲያስነግሩ ፡ ተርታው ፡ ክርስቲያንና ፡ ሕዝብ ፡ ሁሉ ፡ በደስታ ፡ ተቀብሎ ፡ ከዚህ ፡ ሃይማኖት ፡ አንወጣም ፡ ቃልዎ ፡ ይድረሰን ፡ እያለ ፡ በጭብጨባ ፡ ተቀበለ ። ዳሩ ፡ ግን ፡ በዚያ ፡ አገር ፡ የሚኖሩ ፡ የጸጋ ፡ ሃይማኖትን ፡ የሚወዱ ፡ የጐንደርና ፡ የሸዋ ፡ ሊቃውንት ፡ ካቶሊኮችም ፡ ግሚሶቹ፡ ከፍርሀት ፡ የተነሣ ፡ ሲቀበሉ ፡ የቀሩት ፡ ደግሞ ፡ አንቀበልም ፡ ብለው ፡ በተከራከሩ ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ገና ፡ በሰላም ፡ ፈንታ ፡ ሁከት ፡ ተነሥቶ ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ከውስጣቸው ፡ የታሰረና ፡ የተገረፈ ፡ የተገደለም፡ አለ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ በአክለ ፡ ጉዛይና ፡ በምጥዋ ፡ የካቶሊክን ፡ ሚሲዮን ፡ የሚመራው ፡ ነጮች ፡ ቢስኮቦ ፡ ጃውስቲኖ ፡ ዴ ፡ ጃኮቢስ ፡ የሚሉት ፡ ኢትዮጵያውያን ፡ ግን ፡ አባ ፡ ያዕቆብ ፡ የሚሉት ፡ የኢጣሊያ ፡ ተወላጅ ፡ ሚሲዮናዊ ፡ ነበር ። ከእሱም ፡ ጋራ ፡ በካቶሊክ ፡ ሃይማኖት ፡ የተሳሰሩት ፡ እናባ ፡ ገብረ ፡ ሚካኤል ፡ ነበሩ ። ደጃች ፡ ካሳም ፡ አባ ፡ ያዕቆብን ፡ ሃይማኖቱን ፡ ይዘኽ ፡ ተቀመጥ ፡ አለዚያም ፡ ከነሰውኽ ፡ ውጣ ፡ ካሉት ፡ በኋላ ፡ በዚያው ፡ ስፍራ ፡ ስለ ፡ ተገኘ ፡ ታሰረ ። ከኢትዮጵያውያንም ፡ ውስጥ ፡ ዐይነተኛው ፡ ካቶሊክ ፡ አባ ፡ ገብረ ፡ ሚካኤል ፡ ስለ ፡ ነበሩ ፡ እንዲሞቱ ፡ ፈርደውባቸው ፡ ነበር ። በኋላ ፡ ግን ፡ ፕሎውዴን ፡ የሚባለው ፡ የእንግሊዝ ፡ ቆንሲል ፡ በመካከሉ ፡ ገብቶ ፡ ስላማለደ ፡ የሞቱ ፡ ፍርድ ፡ በግርፋትና ፡ በስራት ፡ ተለውጦ ፡ ወህኒ ፡ ገብተው ፡ ብዙ ፡ ቀን ፡ ከቈዩ ፡ በኋላ ፡ ሞቱ ።

አባ ፡ ያዕቆብ ፡ ግን ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ተወላጅ ፡ በመሆኑ ፡ ወደ ፡ ምጥዋ ፡ ተላከ ። አቡነ ፡ ሰላማ ፡ ይህን ፡ ያደረጉት ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ የጐንደርና ፡ የሸዋ ፡ ሊቃውንት ፡ ባለፈው ፡ ያደረጉባቸውን ፡ ብድር ፡ ለመመለስ ፡ ቢሆን ፡ ደጃች ፡ ካሳ ፡ ግን ፡ ኢትዮጵያ ፡ በሃይማኖት ፡ አንድ ፡ ስትሆን ፡ እንደዚሁ ፡ ሕዝቡ ፡ በማንኛውም ፡ አንድነት ፡ ሆኖ ፡ በቱርኮችና ፡ በግብጾች ፡ ላይ ፡ ለሚያደርጉት ፡ ፖለቲክ ፡ እንዲመቻቸው ፡ ነበር ። ደጃች ፡ ካሳ ፡ ይህን ፡ በስብከት ፡ እንጂ ፡ በቅጣትና ፡ ባዋጅ ፡ በሰው ፡ ልብ ፡ መሠረት ፡ ላይ ፡ ሊታነጽ ፡ የማይቻለውን ፡ የሃይማኖት ፡ የመጀመሪያ ፡ ድንጋይ ፡ ከአባ ፡ ሰላማ ፡ ጋራ ፡ ከበገሩ ፡ (ከጣሉ) ፡ በኋላ ፡ ደጃች ፡ ውቤን ፡ ለመውጋት ፡ ተዘጋጁ ። ነገር ፡ ግን ፡ በመካከሉ ፡ የደጃች ፡ ውቤ ፡ ልጅ ፡ ጓንጉልና ፡ ብላታ ፡ ኮከቤ ፡ ለደጃች ፡ ካሳ ፡ የሚሰጥ ፡ ገንዘብ ፡ ይዘው ፡ መጥተው ፡ ዕርቅ ፡ ተደርጎ ፡ ነበር ። ይህም ፡ ዕርቅ ፡ ሁለቱ ፡ ጠበኞች ፡ ደኅና ፡ አድርገው ፡ እንዲዘጋጁ ፡ ጊዜ ፡ ከመስጠት ፡ በቀር ፡ ያተረፈው ፡

ነገር : የለምና : ወዲያው : ደጃች : ካሳና : ደጃች : ውቤ : ለጦርነት : ተሰልፈው : ደረስጌ : ላይ : ተጋጠሙ : ሁለቱም : ወገኖች : በጀግንነት : ሲዋጉ : ውለው : የጦርነቱ : ዕድል : ወደ : ማን : እንደ : ሆነ : በሚያወላውልበት : ጊዜ ጦርነቱን : ደኅና : አድርጎ : መክቶ : ይዞ : የነበረው : እሸቴ : የሚባለው : የደጃች : ውቤ : ልጅ : ተመቶ : ከፈረሱ : ወደቀ ። በዚህ : ጊዜ : በሠራዊቱ : መካከል : ፍርሀትና : ድንጋጤ : ሆነ ። በዚህ : ላይ : ደግሞ : ያስታራቂ : መላክተኛ ሆኖ : ከደጃች : ውቤ : ወደ : ደጃች : ካሳ : ተልኮ : የነበረው : ብላታ : ኮከቤ : አስቀድሞ : ንግግር : እንዳለው : ሳይታወቅ : ከደጃች : ውቤ : ከድቶ : ከነሠራዊቱ : ወደ : ደጃች : ካሳ : ዞረ ።

ከዚህ : በኋላ : ያረጀው : የደጃች : ውቤ : የጀግንነት : ሥራ : ገና : ግለትና : ደፋርነት : በሚስኩው : በደጃች : ካሳ : ፊት : ዋጋ : አልነበረውምና : ደጃች : ውቤ : ትንሽ : ቈይተው : እጃቸውን : ሰጡ ። ከዚህ : በኋላ : ደጃች : ካሳ : በሠራዊታቸው : ታጅበው : በድል : አድራጊነት : ግርማ : ደጃች : ውቤ : አሠርተውት : ወደ : ነበረው : ወደ : ደረስጌ : ማርያም : ቤተ : ክርስቲያን : ሲደርሱ : ሴቱም : ወንዱም : በእልልታና : በጭብጨባ : ተቀበላቸው ። ወዲያው : ከድሉ : በ፫ኛው : ቀን : ባ፲፰፻፵፯ : ዓመተ : ምሕረት : የካቲት : ፳ : ቀን : እሑድ : በጳጳሱ : ባቡነ : ሰላማ : እጅ : ተቀብተው « ዳግማዊ : ቴዎድሮስ : ንጉሠ : ነገሥት : ዘኢትዮጵያ » : ተብለው : ነገሡ ። ከሌላውም : ስም : ቴዎድሮስ : መባልን : የመረጡበት : ምክንያት : ቴዎድሮስ : የሚባል : ንጉሥ ይነግሥና : ኀይለኛና : ፍርድ : አስተካካይ : ይሆናል : የኢትዮጵያንም : ግዛት : እስከ : ባሕር : ጠረፍ : ያደርሳል : የተባለው : አንተ : ነኽ : እያሉ : ብዙ : ሰዎች : አስቀድመው : ይተነቡላቸው : ስለ : ነበረ : ነው ።

በዚህ : ጊዜ : ከዳተኛው : ብላታ : ኮከቤ : ለርስዎ : ስል : ጌታዬን : ደጃች ውቤን : ከድቼ : ብዙ : ሥራ : ስለ : ሠራሁ : ሹመትና : ሽልማት : ይገባኛል : ሲል : ለዐፄ : ቴዎድሮስ : አመለከተ ። ዐፄ : ቴዎድሮስ : ግን : ከከዳተኛ : ይልቅ : ደፋርና : ሐቀኛ : ጐበዝ : ስለሚወዱ : ወይም : በኋም : ቀን : ይኸው : ነው : በማለት : እኔ : ጌታውን : ከሚከዳ : አሽከር : ጋራ : አንድነት : የለኝም : ሲሉ : በመሾምና : በመሸለም : ፈንታ : አሰሩት ።

ደጃች : ውቤ : ተማርከው : ልጃቸውም : እሸቴ : ከጦርነቱ : ሜዳ : ላይ : ወድቆ : ሳለ : አንደኛው : ጓንጉል : የሚባለው : የደጃች : ውቤ : ልጅ : መጥቶ ከዐፄ : ቴዎድሮስ : ጋራ : ተዋግቶ : ሲሸነፍ : የደጃች : ውቤ : ሀብት : ተቀምጦበት : ወደ : ነበረው : ከፍታው : ከባሕር : በላይ : ፫ሺ፭፻፺ : ሜትር : ወደ :

ሆነው : ተራራ : ገብቶ : ተቀመጠ ። ዐፄ : ቴዎድሮስም : ደም : ከመፋሰስ : በፊት : ነገርን : በፊሊጥ : የማከናወን : ስጦታ : ነበራቸውና : ደጃች : ውቤን : በሰንሰለት : እንደ : ታሰሩ : እፊት : አስቀድመው : ያባትኽን : ሕይወት : ለማዳን : የፈለግኽ : እንደ : ሆነ : በዚህ : ተራራ : ላይ : ያለውን : መሣሪያ : አስረክበኝ : አንተም : እጅኽን : ስጥ : ቢሉት : ከያዘው : መሣሪያና : ገንዘብ : ያባቱን : ሕይወት : ስለ : መረጠ : ገንዘቡንና : ዕቃውን : መሣሪያውንም : በያይነቱ : አስረክቦ : እሱም : ወዲያው : እጁን : ሰጠ ።

ከዚህ : በኋላ : በትግሬ : በኩል : ያለው : ጦርነት : ስለ : ተፈጸመ : እንደራሴ : የዐፄ : ዮሐንስን : አጎት : ትልቁን : ደጃች : አርአያን : ሾመው : ባለኸርጋ : ብለው : ወደ : ጐንደር : ተመለሱ ። ደጃች : ውቤም : ከነቤተ : ሰባቸው : ጐንደር : አጠገብ : ባለው : ተራራ : ታስረው : ሳለ : ከብስጭት : የተነሣ : ለምን : ከነዘመዶቼ : አስረው : ያጕላሉኛል : ከኔስ : ለመለያየት : አንድ : የጠመንጃ : ጥይትና : ጣት : አይበቃምን : ብለው : ለዐፄ : ቴዎድሮስ : ላኩባቸው : ይባላል ። ነገር : ግን : ንጉሡ : ሊራሩላቸው : ስላልፈለጉ : እንደ : ታሰሩ ብዙ : ቀን : ቈይተው : ባ፲፰፻፷ : ዓ : ም : ሞቱ ።

ምዕራፍ : ፫ ።

ዐፄ : ቴዎድሮስ : ከወሎና : ከሸዋ : ጋራ : እንደ : ተዋጉ ።

በድል : ለያዙት : አገር : ሁሉ : ከልብ : የሚያምኑዋቸውን : አሽከሮቻቸውን : ሾመው : ቀጥለው : ወሎንና : ሸዋን : ለመያዝ : ስላሰቡ : ባለፈው : ጦርነት : የደከመው : ሠራዊታቸው : ጥቂት : ዕረፍት : ካደረገ : በኋላ : የጋላውን : አገር : ወሎንና : ይልቁንም : ትልቁን : የሸዋን : አገር : ይዘን : ኢትዮጵያን : አንድ : ካደረግን : በኋላ : አንደኛውን : ዕረፍት : እናደርጋለን : ብለው : ሠራዊታቸውን : በንግግር : ካጽናኑ : በኋላ : ከአምባጫራ : ተነሥተው : ጕዟቸውን : ወደ : ወሎ : አመሩ : በዚህ : ጊዜ : የሸዋው : ንጉሥ : ኀይለ : መለኮት : ግዛታቸውን : እስከ : አሩሲ : ድረስ : ለማቅናት : ሄደው : ሲመለሱ : አስቀድሞ : እንደ : ሰሙት : በቋራ : ፩ : ሰው : ተነሥቶ : ጐጃምንና : መላውን : ያማራን : አገር : ትግሬንም : ጭምር : ድል : አድርጎ : ቴዎድሮስ : ተብሎ : ነገሠ : አሁንም : ወደ : ሸዋ : መምጣቱ : አይቀርም : ብለው : ነገሯቸው ።

ንጉሥ ፡ ኀይለ ፡ መለኮትም ፡ ያን ፡ ጊዜ ፡ ወሎን ፡ ትገዛ ፡ ከነበረችው ፡ ከወይዘሮ ፡ ወርቂት ፡ ተላልከው ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ታቹን ፡ በጐጃም ፡ አቋርጠው፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ሲመጡ ፡ እኔ ፡ ከግንባራቸው ፡ አንቺ ፡ ደግሞ ፡ ሠራዊትሽን ፡ ሰብስበሽ ፡ በጐናቸው ፡ ስትገጥሚ ፡ ድል ፡ እናደርጋቸዋለን ፡ ብለው ፡ በዚህ ፡ አሳብ፡ ሁለቱም ፡ ወገኖች ፡ ተስማሙ ።

ነገር ፡ ግን ፡ ይኸንኑ ፡ ሲማከሩ ፡ ሰምቶ ፡ የነበረ ፡ ተደብቆ ፡ ወደ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ሄዶ ፡ ገለጸላቸው ። ሰላዩንም ፡ የላኩት ፡ የኤፍራታው ፡ ገዥ ፡ አቶ ፡ በድሉ ፡ ናቸው ፡ ይባላል ። እሳቸውም ፡ ብዙውን ፡ ጠላት ፡ በየተራ ፡ መግጠም ፡ ጠቃሚ ፡ መሆኑን ፡ ባለፈው ፡ ጦርነት ፡ ስለ ፡ ተረዱት ፡ በጐጃም ፡ አድርገው ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ በመምጣት ፡ ፈንታ ፡ ገሥግሠው ፡ የእግዜር ፡ ድልድይ ፡ በሚባለው ፡ አልፈው ፡ ወደ ፡ ወሎ ፡ ሲገቡ ፡ የወሎ ፡ ሕዝብ ፡ ገሚሱ ፡ ግብር ፡ እየያዘላቸው ፡ መጣ ።

እርሳቸውም ፡ ግብሩን ፡ ተቀብለው ፡ በሰላም ፡ አሰናብተው ፡ ጕዟቸውን ፡ ወደ፡ፊት፡ለመቀጠል፡ሲያስቡ ፡ የወሎ ፡ ሹማምት ፡ የጦር ፡ ሠራዊቱን ፡ ሰብስቦ ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ እንደጃች ፡ ጐበዜ ፡ (በኋላ ፡ ዐፄ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስ ፡ የተባሉት) ፡ እነራስ ፡ ዐሊ ፡ ሌሎችም ፡ ቢመጡብን ፡ በዠግንነት ፡ እየተዋጋን ፡ መለስናቸው ። አሁን ፡ ግን ፡ አስቀድመን ፡ ሳንዋጋ ፡ እንደ ፡ ሴት ፡ አገራችንን ፡ እንዴት፡እንለቃለን፡ብለው፡ሠራዊቱን፡በስብከት ፡ ስላነቃቁት ፡ እንደ ፡ ገና ፡ ፈረሱን ፡ ጭኖ ፡ ለጦርነት ፡ ተነሣ ።

ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ከጊምቢያ ፡ ሠፈራቸው ፡ ተነሥተው ፡ በመካከሉ ፡ ሜዳ ሲንዙ ፡ ግራ ፡ ቀኙ ፡ ተራራ ፡ ነውና ፡ እንደ ፡ ወትሮ ፡ ልማድ ፡ በፈረስ ፡ ሲመጣ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ፈረሰኛ ፡ በክፍል ፡ በክፍሉ ፡ አድርገው ፡ በየግንባሩ ፡ ቢለቁበት ፡ የወሎ ፡ ጦር ፡ ድል ፡ ሆኖ ፡ ሽሽት ፡ ዠመረ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ወታደሮቻቸው ፡ ያመጡላቸውን ፡ የወሎ ፡ ምርኮኛ ፡ ከገበረ ፡ በኋላ ፡ ከወጋኝ ፡ ምሕረት ፡ አይገባውም ፡ ብለው ፡ ሁለት ፡ ሁለት ፡ እጁን ፡ ቈርጠው ፡ በያንገቱ ፡ እያሰሩ ፡ ለወሎ ፡ ሕዝብ ፡ መቀጣጫ ፡ እንዲሆን ፡ ላኩለት ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ የወሎ ፡ ሕዝብ ፡ አላህ ፡ ምን ፡ አመጣብን ፡ ከዚህስ ፡ ጋራ ፡ ማን ፡ ተዋግቶ ፡ ይተርፋል ፡ ሲል ፡ ሁሉም ፡ አሜን ፡ ብሎ ፡ ገበረ ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ከወሎ ፡ አየር ፡ አለመስማማት ፡ የተነሣ ፡ ይልቁንም ፡ ቤቱን ፡ ከተወ ፡ ብዙ ፡ ጊዜ ፡ የቈየው ፡ ወታደር ፡ በወሎ ፡ ያገኘውን ፡ ጨርቋውን ፡ እሸት ፡ በየርሻው ፡ እየተሠማራ ፡ ሲበላ ፡ ሆዱን ፡ እየታመመ ፡ ብዙ ፡ ሰው ፡ አለቀ ።

ወሎን ፡ ካስገበሩ ፡ በኋላ ፡ ጳጳሱን ፡ አቡነ ፡ ሰላማን ፡ አስከትለው ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ለመሄድ ፡ ግሼ ፡ ላይ ፡ ሲደርሱ ፡ ይኸንኑ ፡ አገር ፡ ይገዛ ፡ የነበረው ፡ ሀብተ ፡ ማርያም ፡ የሚባለው ፡ ቢዋጋቸው ፡ ድል ፡ አደረጉት ።

ከዚያ ፡ አልፈው ፡ ባ፲፰፻፵፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በጥቅምት ፡ ወር ፡ መንዝ ፡ ደረሱ ። በዚያ ፡ ጊዜ ፡ ንጉሡን ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስን ፡ ጳጳሱን ፡ አቡነ ፡ ሰላማን ፡ ጐን ፡ ለጐን ፡ ሆነው ፡ ቤተ ፡ መንግሥትና ፡ ቤተ ፡ ክህነት ፡ መስማማቱን ፡ ባየ ፡ ጊዜ፡ በዙሪያው ፡ ያለ ፡ የግድምና ፡ የኤፍራታ ፡ አገር ፡ ሁሉ ፡ እየመጣ ፡ ገበረላቸው ። ንጉሡም ፡ አገርና ፡ አባት ፡ ያለኽ ፡ በያገርኽ ፡ በያባትኽ ፡ ግባ ። አገርና ፡ አባት የሌለኽ ፡ ግን ፡ እኔ ፡ አባት ፡ እሆንኻለሁና ፡ ደጅ ፡ ጥናኝ ፡ በሚል ፡ ቃል ፡ የሸዋን ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ አስደሰቱት ። ከዚያም ፡ አልፈው ፡ በጥቅምት ፡ ፲፬ ፡ ቀን ፡ ኾርብ ፡ ዋሻ ፡ ሲደርሱ ፡ የጠራው ፡ አቶ ፡ ሀብተ ፡ ማርያም ፡ በዠግንነት ፡ ካፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ሲዋጉ ፡ ሞቱ ። በጥቅምት ፡ ፲፮ ፡ ቀን ፡ አንኮበርን ፡ የሚጠብቁ ፡ የንጉሥ ፡ ኀይለ ፡ መለኮት ፡ አሽከሮች ፡ በጌታችን ፡ ቤት ፡ ጠላት ፡ አይግባበት፡ ብለው ፡ ያንኮበርን ፡ ከተማ ፡ የንጉሡን ፡ አዳራሽና ፡ ቅጥሩን ፡ አቃጠሉት ።

ዐፄ ፡ ኀይለ ፡ መለኮት ፡ ግን ፡ መኳንንቶቻቸው ፡ ደብረ ፡ ብርሃን ፡ አጠገብ ፡ አታክልት ፡ ከሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ታላቅ ፡ ጦርነት ፡ ካደረጉ ፡ በኋላ ፡ ቀጥለው ፡ ለመዋጋት ፡ ሲያስቡ ፡ በጽኑ ፡ ደዌ ፡ ድንገት ፡ ታመው ፡ ወዲያው ፡ ዐርፈው ፡ በደብረ ፡ በግዕ ፡ አባ ፡ ሕፃን ፡ ሞዓ ፡ ደብር ፡ ባ፲፰፻፵፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ኅዳር ፡ ፩ ፡ ቀን ፡ ተቀበሩ ። ከሞታቸው ፡ በፊት ፡ የሸዋን ፡ መኳንንት ፡ ሁሉ ፡ ሰብስበው ፡ አልጋ ፡ ወራሼ ፡ ምኒልክ ፡ ነው ፡ ብለው ፡ አስታውቀው ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ መኳንንቱ ፡ ልጅ ፡ ምኒልክን ፡ ይዘው ፡ ለጦር ፡ ሠራዊቱም ፡ የንጉሥ ፡ ኀይለ ፡ መለኮትን ፡ ዕረፍት ፡ ዐውጀው ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስን ፡ ለመውጋት ፡ ከየረር ፡ ተነሥተው ፡ በምንጃር ፡ ቈላ ፡ አለፉ ። ከዚያ ፡ ከሰምን ፡ ተሻግረው ፡ ወደ ፡ በረከት ፡ ሲደርሱ ፡ ወሬያቸው ፡ ተሰማ ። ስለዚህ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ራስ ፡ እንግዳን ፡ ጠቅላይ ፡ አዛዥ ፡ አድርገው ፡ ብዙ ፡ የጦር ፡ ሠራዊት ፡ ልከው ፡ የሁለቱ ፡ ወገን ፡ ሠራዊቶች ፡ ጦርነት ፡ ገጥመው ፡ ቀኑን ፡ ሙሉ ፡ ከተዋጉ ፡ በኋላ ፡ የሸዋ፡ ጦር ፡ የጠላትን ፡ ጦር ፡ ለመመለስ ፡ ባለመቻሉ ፡ መኳንንቱና ፡ ይልቁንም ፡ አቶ ፡ አብቱ ፡ በከንቱ ፡ ከምናልቅ ፡ እጃችንን ፡ ብንሰጥ ፡ ይሻላል ፡ ብለው ፡ ባንድነት ፡ መክረው ፡ አቤቶ ፡ ምኒልክ ፡ ገና ፡ ያሥራ ፡ ሁለት ፡ ዓመት ፡ ልጅ ፡ ሳሉ ለዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ አሳልፈው ፡ ሰጧቸው ።

ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ግን ፡ ምኒልክን ፡ ባዩ ፡ ጊዜ ፡ በጠላት ፡ ዐይን ፡ ሳያዩ ፡ እንደ ፡ ልጅ ፡ በፍቅር ፡ ዐይን ፡ ተመልክተው ፡ በደስታ ፡ ተቀብለው ፡ ከርሳ

ቸው ፡ ጋራ ፡ ይዘዋቸው ፡ ሄዱ ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ እስከ ፡ አንኮበር ፡ ድረስ ፡ ሄደው ፡ በሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ጊዜ ፡ አምሮ ፡ የተሠራውና ፡ ከቃጠሎ ፡ የተረፈው ፡ የከተማው ፡ ዐቅድ ፡ ደስ ፡ ስላሰኛቸው ፡ እንዳይዘረፍ ፡ ከለከሉ ። ቢሆንም ፡ የእንግሊዝ ፡ መንግሥት ፡ በማጆር ፡ ሐሪስ ፡ በኩል ፡ ለንጉሥ ፡ ሣህለ ሥላሴ ፡ ሰጥቷቸው ፡ የነበረውን ፡ መድፍና ፡ ጠመንዣ ፡ እንዲወሰድ ፡ አደረጉ ።

ንጉሥ ፡ ኀይለ ፡ መለኮትም ፡ የርሳቸውንና ፡ ያባታቸውን ፡ የሣህለ ፡ ሥላሴን ፡ ወርቅና ፡ ብር ፡ ሌላውም ፡ ሀብት ፡ የሚገኝበትን ፡ ስፍራ ፡ ጽፈው ፡ እንደ ክታብ ፡ በልጃቸው ፡ በምኒልክ ፡ አንገት ፡ አስረውላቸው ፡ ነበርና ፡ ንጉሡ ፡ አባትኽ ፡ ሲሞት ፡ ምን ፡ አውርሶኽ ፡ ሞተ ፡ ብለው ፡ ቢጠይቋቸው ፡ ምኒልክ ፡ ክታባቸውን ፡ አሳዩ ። ወዲያው ፡ ካንገታቸው ፡ አውልቀው ፡ በሰንጢ ፡ በጥሰው ፡ ካነበቡት ፡ በኋላ ፡ በጽሕፈቱ ፡ እየተመሩ ፡ አሽናፊዎቹ ፡ ወታደሮች ፡ ወርቁንና ፡ ብሩን ፡ ለራሳቸው ፡ ተካፈሉት ። ከዚህ ፡ በኋላ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ለሸዋ ፡ አልጋ ፡ የሣህለ ፡ ሥላሴን ፡ ልጅ ፡ የንጉሥ ፡ ኀይለ ፡ መለኮትን ፡ ወንድም ፡ መርድ ፡ አዝማች ፡ ኀይለ ፡ ሚካኤልን ፡ ሾመው ፡ አበጋዝ ፡ አቶ ፡ አንዳርጋቸውን ፡ አድርገው ፡ በያገሩ ፡ እያረፉና ፡ እየሰነበቱ ፡ ከብዙ ፡ ድካም ፡ በኋላ ፡ ተመልሰው ፡ ጐንደር ፡ ገቡ ።

ምዕራፍ ፡ ፮ ።

ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ የቤተ ፡ መንግሥትንና ፡ የቤተ ፡ ክህነትን ፡ ሕግ ፡ እንዳቆሙ ፡ ሸዋ ፡ ሁለተኛ ፡ ጊዜ ፡ እንደሸፈተባቸው ፡ — የእቴጌ ፡ ተዋበች ፡ ዕረፍት ።

ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ጐጃምን ፡ ጐንደርን ፡ ትግሬን ፡ ወሎንና ፡ ሸዋን ፡ በመላው ፡ በኀይልና ፡ በመሣሪያ ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ ኢትዮጵያን ፡ እንደ ፡ ጥንቷ ፡ አንድ ፡ የንጉሠ ፡ ነገሥት ፡ አገር ፡ ካደረጓት ፡ በኋላ ፡ ሕዝቡ ፡ የሚተዳደርበትን ፡ የቤተ ክህነትንና ፡ የቤተ ፡ መንግሥትን ፡ ደንብና ፡ ሕግ ፡ ለማቆም ፡ አሰቡ ። በቤተ ፡ ክህነት ፡ በኩል ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ከአባ ፡ ሰላማ ፡ ጋራ ፡ የተስማሙበትን ፡ የተዋሕዶ ፡ ሃይማኖት ፡ ሕዝቡ ፡ ሁሉ ፡ እንዲቀበል ፡ ክርስቲያንም ፡ የሆነ ፡ ሁሉ ፡ ካንድ ፡ ሚስት ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ እንዳያገባ ፡ ሲሉ ፡ ለዚሁ ፡ የመዠመሪያ ፡ ለሕዝብ ፡ አብነት ፡ ለመሆን ፡ ራሳቸው ፡ እቴጌ ፡ ተዋበችን ፡ አስቀርተው ፡ የነበሯ

ቸውን ፡ ቁባቶች ፡ ሁሉ ፡ አሰናበቱ ። በቋስና ፡ በደብተራ ፡ መካከል ፡ ያለውንም ፡ የመሬት ፡ ግብር ፡ ወሰኑ ።

በቤተ ፡ መንግሥትም ፡ ወገን ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ በዕለት ፡ ተግባሩና ፡ በደመወዙ ፡ እንዲያድር ፡ እንጂ ፡ ባሪያ ፡ መሸጥ ፡ ወይም ፡ መሸፈት ፡ እንዳይኖር ፡ በጠቅላላው ፡ ገበሬም ፡ ወደ ፡ ርሻው ፡ ነጋዴም ፡ ወደ ፡ ንግዱ ፡ የቀረውም ፡ ሰው ፡ በየሥራው ፡ እንዲመለስ ፡ ባዋጅ ፡ አስታወቁ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ የቴዝባ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ ቀርበው ፡ ጃንሆይ ፡ ሰዉን ፡ ሁሉ ፡ በየሥራኽ ፡ ግባ ፡ካሉት ፡ እኛም ፡ ከሌብነትና ፡ ከሽፍትነት ፡ በቀር ፡ ሌላ ፡ ሥራ ፡ የለንምና ፡ ይኸንኑ ፡ ሥራችንን ፡ ይፍቀዱልን ፡ ሲሉ ፡ ጥቂት ፡ ሆነው ፡ አመለከቷቸው ። ርሳቸውም፡ በኋላ ፡ በነዚህ ፡ ሰዎች ፡ ላይ ፡ የሚፈርዱትን ፡ በልባቸው ፡ ይዘው ፡ እኔም ፡ ለራሴ ፡ ታማኝ ፡ ዘበኛ ፡ ለመቅጠር ፡ የምፈልገው ፡ እንደናንተ ፡ የዚህ ፡ ልማድ ያለውን ፡ ጠንካራ ፡ ሰው ፡ ነው ። ይሁን ፡ እንጂ ፡ አሁን ፡ ያላችሁት ፡ ጥቂቶች ፡ ናችሁና ፡ ሌላ ፡ ባዕድ ፡ ሳትጨምሩ ፡ የዚህ ፡ ልማድ ፡ ያላቸውን ፡ ብቻ ፡ አጣርታችሁ ፡ ይዛችሁልኝ ፡ ኑ ፡ ብለው ፡ አሰናበቷቸው ።

በዚህ ፡ ጊዜ ፡ መኳንንቱ ፡ እንደዚህ ፡ ያሉትን ፡ ሌቦች ፡ መግረፍ ፡ ነበር ፡ እንጂ ፡ ማሰናበት ፡ እንዴት ፡ ይገባል ፡ እያሉ ፡ ሲያስቡ ፡ በተባለው ፡ ቀን ፡ ሌቦቹ ፡ ተሰብስበው ፡ በፊታቸው ፡ ቆሙ ። ዐፄ ፡ ቴዎድሮስም ፡ እነሱ ፡ ብቻ ፡ መሆናቸውን ፡ ጠይቀው ፡ አዎን ፡ ጃንሆይ ፡ ብለው ፡ ከመለሱላቸው ፡ በኋላ ፡ በዙሪያቸው ፡ የቆሙትን ፡ ወታደሮች ፡ አዘው ፡ በጥይት ፡ አንድ ፡ ሳይቀር ፡ አስደበደቧቸው ። ከዚያ ፡ ቀን ፡ አንሥቶ ፡ በንጉሡ ፡ ፊት ፡ የሣቅና ፡ የቀልድ ፡ ንግግር ፡ በፍጹም ፡ ቀረ ፡ ይባላል ። በእንደዚህም ፡ ያለ ፡ ቅጣት ፡ ጥቂት ፡ ዘመን ፡ ሰው ፡ እንደ ፡ ልቡ ፡ ወዲያና ፡ ወዲህ ፡ እያለ ፡ ኖረ ። በዚያ ፡ ጊዜ ፡ የነበሩትም ፡ የውጭ ፡ አገር ፡ ሰዎች ፡ እስከ ፡ ሩቅ ፡ አገር ፡ ለአደንም ፡ ለሌላም ፡ ጕዳይ ፡ እስከ ፡ ምሽት ፡ ድረስ ፡ ወዲያና ፡ ወዲህ ፡ ሲሉ ፡ ማንም ፡ ይነካቸው ፡ እንዳልነበረ ፡ ራሱ ፡ ለዣን ፡ የሚባለው ፡ የዐፄ ፡ ቴዎድሮስን ፡ ታሪክ ፡ የጻፈው ፡ ፈረንሳዊ ፡ ገልጾታል ።

ዳሩ ፡ ግን ፡ በድል ፡ የያዙት ፡ አገር ፡ ጊዜ ፡ እየፈለገና ፡ የዐፄ ፡ ቴዎድሮስን መራቅ ፡ ምክንያት ፡ እያደረገ ፡ ይሸፍትባቸው ፡ ዠመር ። ከነዚሁም ፡ በሸዋ ፡ የንጉሥ ፡ ሣህለ ፡ ሥላሴ ፡ ልጅ ፡ የኀይለ ፡ መለኮት ፡ ወንድም ፡ አቤቶ ፡ ሰይፉ ፡ ባማራ ፡ አገር ፡ የደጃች ፡ ክንፉ ፡ ልጅ ፡ ጋረድና ፡ ግንባሮ ፡ ካሳ ፡ በጐጃም ፡ ተድላ ፡ ጓሉና ፡ እነብሩ ፡ ኀይሉ ፡ በትግሬ ፡ የደጃች ፡ ውቤ ፡ ዘመድ ፡ ደጃች ፡ ንጉሤ ፡ ናቸው ።

መርድ ፡ አዝማች ፡ ኀይሌ ፡ ካቶ ፡ ሰይፉ ፡ ጋራ ፡ ባላንጣነት ፡ ስለ ፡ ነበራ
ቸው ፡ አስረዋቸው ፡ ነበር ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ ከሚስታቸው ፡ በስውር ፡ ከመብል ፡
ጋራ ፡ በተላከላቸው ፡ ሞረድ ፡ እግር ፡ ብረታቸውን ፡ ሰብረው ፡ አመለጡ ።
መርድ ፡ አዝማች ፡ ኀይሌም ፡ ሊሸፍቱ ፡ ነው ፡ ተብለው ፡ ባዬ ፡ ቴዎድሮስ ፡
ዘንድ ፡ ስለ ፡ ተጠረጠሩ ፡ በኰላሽ ፡ አምባ ፡ ታሰሩ ። ለሸዋም ፡ ከሣህለ ፡ ሥላሴ
ምንም ፡ ዘር ፡ የሌላቸው ፡ አቶ ፡ በዛብኽ ፡ ስለ ፡ ተሾሙ ፡ አቤቶ ፡ ሰይፉ ፡ በዚሁ
ተናደው ፡ አንኮበር ፡ መጥተው ፡ በዛብኽን ፡ አባረው ፡ በሸዋ ፡ አልጋ ፡ ተቀ
መጡ ።

ዐፄ ፡ ቴዎድሮስም ፡ ይኸንኑ ፡ ስለ ፡ ሰሙ ፡ በመዠመሪያ ፡ የድል ፡ እርም
ጃቸው ፡ ጊዜ ፡ የድል ፡ መጨረሻ ፡ ወዳደረጉት ፡ ወደ ፡ ሸዋ ፡ ሁለተኛ ፡ ጊዜ ፡
ባ፲፰፻፶፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ ተጓዙ ። ደርሰውም ፡ ከአቤቶ ፡ ሰይፉ ፡ ጋራ ፡ ተጋጥመው ፡
አቤቶ ፡ ሰይፉ ፡ በኀይልና ፡ በዠግንነት ፡ ሲዋጓቸው ፡ ዋሉ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ዐፄ ፡
ቴዎድሮስ ፡ የሸዋን ፡ ወታደር ፡ ዠግንነት ፡ በማድነቅ ፡ እንደዚህ ፡ ያሉት ፡
ወታደሮች ፡ ኑረው ፡ ቢሆን ፡ ኖሮ ፡ በፊተኛው ፡ ጕዞዬ ፡ ጊዜ ፡ በፍጹም ፡ ወደ ፡
ሸዋ ፡ ልገባ ፡ ባልቻልሁም ፡ ነበር ፡ አሉ ።

ይሁን ፡ እንጂ ፡ ከመርድ ፡ አዝማች ፡ ኃይሌ ፡ ወዲህ ፡ ለሸዋ ፡ ግዛት ፡ ተሾ
መው ፡ የነበሩት ፡ አቶ ፡ በዛብህ ፡ የሸዋን ፡ ሕዝብ ፡ እያሳደሙ ፡ ከዐፄ ፡ ቴዎድ
ሮስ ፡ ጋራ ፡ አንድነት ፡ ሆነው ፡ ይዋጓቸው ፡ ነበርና ፡ አቤቶ ፡ ሰይፉ ፡ በኀይል ፡
ከተዋጉ ፡ በኋላ ፡ ሕዝቤን ፡ አላስጨርስም ፡ ብለው ፡ ሸሽተው ፡ ወደ ፡ መራቤቴ
ቄላ ፡ ወርደው ፡ ተቀምጠው ፡ ሳለ ፡ የገዛ ፡ አሽከራቸው ፡ ገደላቸው ። አልቃ
ሽም ፡ እንዲህ ፡ ብላ ፡ አለቀሰችላቸው ።

የሸዋ ፡ መኳንንት ፡ እንግዴህ ፡ አትልፉ ፡
ተመዞ ፡ የነበር ፡ ተከተተ ፡ ሰይፉ ።

ከዚህም ፡ በኋላ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ በፊተኛው ፡ ጦርነት ፡ ጊዜ ፡ እንዳይዘ
ረፍ ፡ የከለከሉትን ፡ አንኮበርን ፡ አዘረፉት ። የተማረከውም ፡ ምርኮኛ ፡ ተሰብ
ስቦ ፡ ከፊታቸው ፡ ቆሞ ፡ ሳለ ፡ አቶ ፡ በዛብኽ ፡ ይህ ፡ ታማኝ ፡ ነው ፡ ይህ ፡ የከዳ
ነው ፡ እያሉ ፡ ካስተናበሩ ፡ በኋላ ፡ የከዳውን ፡ አገር ፡ አስጠፉት ። ከጦርነቱ ፡
የተማረከውንም ፡ እጅና ፡ እግሩን ፡ በጭካኔ ፡ አስቈረጡት ፡ በዚህ ፡ ጊዜ ፡ አን
ዲት ፡ አልቃሽ ፡ እንዲህ ፡ ብላ ፡ ገጠመች ።

ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ እጅግ ፡ ተዋረዱ ፡
የሸዋን ፡ ሰው ፡ ሁሉ ፡ እጅ ፡ ነሥተውት ፡ ሄዱ ።
ባለድባብ ፡ ንጉሥ ፡ ባለጥና ፡ አቡን ፡
እየዞሩ ፡ ፈቷት ፡ ኢትዮጵያን ።

ሸዋን ፡ ሁለተኛ ፡ ድል ፡ አድርገው ፡ ሹመቱን ፡ በኋላ ፡ ለከዷቸው ፡ ላቶ ፡
በዛብኽ ፡ መርቀው ፡ ወደ ፡ በጌምድር ፡ እንደ ፡ ተመለሱ ፡ የሚወዷቸው ፡ ባለ
ቤታቸው ፡ ክፉውንና ፡ ደጉን ፡ መከራውንና ፡ ደስታውን ፡ ሲካፈሏቸው ፡ የኖ
ሩት ፡ ይልቁንም ፡ በተናደዱና ፡ በተበሳጩ ፡ ጊዜ ፡ መክረው ፡ የሚያበርዷቸ
ውና ፡ የሚያጽናኗቸው ፡ እቴጌ ፡ ተዋበች ፡ በጽኑ ፡ ሕመም ፡ ታመው ፡ ወደቁ ።
ዐፄ ፡ ቴዎድሮስም ፡ ያየር ፡ መለወጥ ፡ የሚያሽል ፡ መስሏቸው ፡ ወደ ፡ ወረሀ ፡
ይመኑ ፡ አመጧቸው ። ነገር ፡ ግን ፡ ለሰው ፡ ተወስኖ ፡ የተሰጠው ፡ ዕድሜ ፡
ካለቀ ፡ በኋላ ፡ ያየር ፡ መለወጥ ፡ የሐኪም ፡ ዕውቀት ፡ የዘመድም ፡ ብዛት ፡ የዘ
ርም ፡ ታላቅነት ፡ ሊያድን ፡ አይችልምና ፡ ሞቱ ። ዐፄ ፡ ቴዎድሮስም ፡ ሬሳቸ
ውን ፡ በሣጥን ፡ አድርገው ፡ ወደ ፡ ግሼን ፡ ለመቅበር ፡ ሲያጕዙ ፡ እቴጌ ፡ ተዋ
በች ፡ በሕይወታቸው ፡ ሳሉ ፡ በሚስትነት ፡ ከሚያገለግሏቸው ፡ በቀር ፡ እንደ
ናት ፡ እየመከሩ ፡ በችግርም ፡ ጊዜ ፡ እንደ ፡ ገረድ ፡ እየሆኑ ፡ ሲያገለግሏቸው ፡
የኖሩት ፡ ትዝ ፡ አላቸውና ፡ ከዚህ ፡ ቀጥሎ ፡ ያለውን ፡ የልቅሶ ፡ ግጥም ፡ ገጠሙ

እስቲ ፡ ጠይቁልኝ ፡ ርቃ ፡ ሳትሄድ ፡
እቴጌ ፡ ተዋበች ፡ ሚስት ፡ ናት ፡ ገረድ ።

ደግሞ ፡ በትልቅ ፡ ሰው ፡ ልጅነታቸውና ፡ የንጉሥ ፡ ሚስት ፡ በመሆና
ቸው ፡ ላይ ፡ በእጅ ፡ ሥራ ፡ በኩል ፡ ባለሙያ ፡ ስለ ፡ ነበሩ ፡

እጅግ ፡ ሥራ ፡ ዐዋቂ ፡ ትናንትና ፡ ሞተች ፡
መድኀኒቱን ፡ ምሳ ፡ ታበላኝ ፡ ነበረች ፡
ብለው ፡ ገጠሙ ።

እቴጌ ፡ ተዋበች ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስን ፡ ገና ፡ ልጅ ፡ ካሳ ፡ ሲባሉ ፡ ካገቧ
ቸው ፡ አንሥቶ ፡ ሞት ፡ እስኪለያያቸው ፡ ድረስ ፡ ካጠገባቸው ፡ አልተለዩም ።
ዕድላቸውም ፡ ከባላቸው ፡ ጋራ ፡ የተያያዘ ፡ በመሆኑ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ካያታ

ቸው ፡ ከእቴጌ ፡ መነን ፡ ወይም ፡ ካባታቸው ፡ ከራስ ፡ ዐሊ ፡ በተዋጉ ፡ ጊዜ ፡ ላባታቸውና ፡ ላያታቸው ፡ አድልተው ፡ ካዔ ፡ ቴዎድሮስ ፡ አልተለዩም ። በነገሥት ፡ መጽሐፍ ፡ እንደምናነበው ፡ ከዚህ ፡ ቀደም ፡ ዳዊት ፡ ለመንግሥቱ ፡ ሲል ፡ ከጕልበቱ ፡ ከወጣው ፡ ልጁ ፡ ከአቢሴሎም ፡ ጋራ ፡ ተዋግቷል ። ዐፄ ፡ ዮሐንስም ፡ ለመንገሥ ፡ ዐፄ ፡ ተክለ ፡ ጊዮርጊስን ፡ ወግተው ፡ ከማረኩ ፡ በኋላ ፡ ያለርኅራኄ ፡ አስረው ፡ ለሞት ፡ ሲያደርሷቸው ፡ የእኅታቸው ፡ ባል ፡ መሆናቸውን ፡ እግምት ፡ ውስጥ ፡ አግብተው ፡ ሊያመዛዝኑት ፡ እንዳልቻሉ ፡ እንደዚሁም ፡ እቴጌ ፡ ተዋበች ፡ የባላቸው ፡ ክብር ፡ የራሳቸው ፡ በመሆኑ ፡ ካባት ፡ ከናታቸው ፡ ክብር ፡ አብልጠው ፡ ለባላቸው ፡ ያደሉ ፡ ነበር ።

ነገር ፡ ግን ፡ እቴጌ ፡ ተዋበች ፡ ምንም ፡ እንኳ ፡ ካባታቸው ፡ ባላቸውን ፡ መርጠው ፡ ቢቀመጡ ፡ አስፈቅደውም ፡ ቢሆን ፡ በስውርም ፡ ቢሆን ፡ የሚያስፈልጋቸውን ፡ ሁሉ ፡ እየጠየቁ ፡ አሉበት ፡ ድረስ ፡ ይልኩላቸው ፡ ነበርና ፡ አባታቸው ፡ ራስ ፡ ዐሊ ፡ የልጃቸውን ፡ ሞት ፡ በሰሙ ፡ ጊዜ ፡ መሪር ፡ ኀዘን ፡ አዝነው ፡ ቀጥሎ ፡ ያለውን ፡ የልቅሶ ፡ ግጥም ፡ ገጠሙ ።

ጠጅ ፡ አማረኝ ፡ ስላት ፡ ማሩን ፡ ታስጭናለች ።
ራበኝም ፡ ስላት ፡ እኽሉን ፡ ታስጭናለች ።
በረደኝም ፡ ስላት ፡ ሸማ ፡ ትሰዳለች ።
ሌባዬ ፡ ተይዛ ፡ ባልጋ ፡ ትሄዳለች ።
የት ፡ አባቷን ፡ ዐውቃ ፡ ታሳዝነኛለች ።
የጣቴን ፡ ቀለበት ፡ አንተ ፡ አድርገው ፡ ካሳ ።
በኔማ ፡ ጣት ፡ ገብቶ ፡ አስጨነቀኝሳ ።

እቴጌ ፡ ተዋበችንም ፡ ሐይቅ ፡ ደሴት ፡ ባማረ ፡ ፍታት ፡ አስፈትተው ፡ ከደጃ ፡ ሰላሙ ፡ አስቀበሯቸው ።

ምዕራፍ ፡ ፲ ።

የልጅ ፡ ጋረድ ፡ የብሩ ፡ ኀይሉና ፡ የደጃች ፡ ተድላ ፡ ጓሉ ፡ ዕረፍት ፡— ያቡነ ፡ ቄርሎስ ፡ ወደ ፡ ኢትዮጵያ ፡ መምጣት ።

ልጅ ፡ ጋረድ ፡ የኀይለኛውና ፡ የስመ ፡ ጥሩው ፡ የደጃዝማች ፡ ክንፉ ፡ ልጅ ፡ በመሆኑ ፡ ያማራ ፡ ገዥ ፡ ለመሆን ፡ ያስብ ፡ ስለ ፡ ነበረ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ የባለቤታቸውን ፡ ኀዘን ፡ ሳይጨርሱ ፡ ተነሣባቸው ፡ ርሳቸውም ፡ ከነሠራዊታቸው ፡ ሄደው ፡ ደባርቅ ፡ ከሚባለው ፡ ሥፍራ ፡ ላይ ፡ ተገናኝተው ፡ ይዋጉ ፡ ዠመር ። ካዔ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ጋራ ፡ ቤል ፡ የሚባል ፡ የስኮትላንድ ፡ ሰው ፡ ቀድሞ ፡ ካገሩ ፡ መጥቶ ፡ ራስ ፡ ዐሊን ፡ ሲያገለግል ፡ ኖሮ ፡ በኋላ ፡ ወደ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ዞሮ ፡ ያማራ ፡ ሴት ፡ አግብቶ ፡ ሃይማኖቱንም ፡ ተዋሕዶ ፡ ስላደረገ ፡ በዚሁ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ ደስ ፡ ብሏቸው ፡ የሊቀ ፡ መኳስነት ፡ ማዕርግ ፡ ሰጥተው ፡ ስሙንም ፡ ዮሐንስ ፡ ብለውት ፡ ይኖር ፡ ነበር ። ስለዚህ ፡ ከልጅ ፡ ጋረድ ፡ በሚዋጉበት ፡ ጊዜ ፡ ባጠገባቸው ፡ ሆኖ ፡ ይዋጋ ፡ ነበር ። የጦርነቱ ፡ ድል ፡ ወደ ፡ ማን ፡ መሆኑ ፡ ገና ፡ ሳይታወቅ ፡ እሳቸውን ፡ አስቀድሜ ፡ ከጣልሁ ፡ ሕዝቡ ፡ ዐውቆ ፡ ወደኔ ፡ ይዞራል ፡ በማለት ፡ ልጅ ፡ ጋረድ ፡ ሠራዊቱን ፡ እየጣሰ ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስን ፡ ለመግደል ፡ መጣ ። በዚህ ፡ ጊዜ ፡ ሊቀ ፡ መኳስ ፡ ዮሐንስ ፡ (ቤል) ፡ በሽጕጥ ፡ መቶ ፡ ጣለው ፡ የጋረድም ፡ ወንድም ፡ ተኵሶ ፡ ሊቀ ፡ መኳሱን ፡ በገደለው ፡ ጊዜ ፡ እንዲሁም ፡ ዐፄ ፡ ቴዎድሮስ ፡ የጋረድን ፡ ወንድም ፡ ወዲያው ፡ ስለ ፡ ገደሉት ፡ በቀል ፡ ለበቀል ፡ ተደጋገፈ ። ቀጥሎም ፡ የጌታቸውን ፡ መሞት ፡ ሲያዩ ፡ የልጅ ፡ ጋረድ ፡ ሰዎች ፡ ድል ፡ ሆነው ፡ ሸሽተ ፡ ሲዠምሩ ፡ ከነዚህ ፡ ውስጥ ፡ ፫፻ ፡ የሚሆኑ ፡ ተማርከው ፡ ተገደሉ ። ከድሉም ፡ በኋላ ፡ ግብር ፡ ተዘርግቶ ፡ ሳለ ፡ ከተቀማጩ ፡ ውስጥ ፡ አንዱ ፡ ላዝማሪው ፡ ቀጥሎ ፡ ያለውን ፡ ነግሮ ፡ አስዘመረ ።

ጋረድ ፡ ሞተ ፡ እንኳን ፡ ተቀበረ ።
ያንተ ፡ ወንድም ፡ ነውና ፡ እንፈራው ፡ ነበረ ።

የጋረድንም ፡ ሽፍትነት ፡ በድል ፡ ከደመሰሱ ፡ ወዲህ ፡ ብሩ ፡ ኀይሉ ፡ የማ